

Jaarstukken Prolander 2022

Jaarverslag en jaarrekening over het boekjaar 2022

17 maart 2023 | versie: 1.0 | auteurs: Jan Bosker, Jan van Erp, Caroline Doelman en Lucas Loopers

Prolander werkt aan het landschap van Drenthe en Groningen

Jaarstukken Prolander 2022

Jaarverslag en jaarrekening over het boekjaar 2022

Opdrachtgever	Prolander
Naam contactpersoon	Jan Bosker
Telefoon contactpersoon	0592-365056
E-mail contactpersoon	j.bosker@prolander.nl
Postbus contactpersoon	50040, 9400 LA Assen
Auteurs	Jan Bosker, Jan van Erp, Caroline Doelman en Lucas Loopers

Prolander werkt aan het landschap van Drenthe en Groningen

Postadres: Postbus 50040, 9400 LA Assen

0592-365000 • info@prolander.nl • www.prolander.nl

Foto op de cover: Ecologische Verbindingszone Westerbroek
©Koos Boertjens

Aanbiedingsbrief

Voor u liggen de jaarstukken 2022 van Prolander. In 2022 hebben we weer hard gewerkt aan vele tientallen uitvoeringsprojecten in Drenthe en Groningen. Met die projecten brengen we de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) in Groningen en Drenthe dichterbij. De basis voor de uitvoering van onze integrale gebiedsprocessen, is het creëren van draagvlak en het leggen van verbindingen. Om de vertaalslag van beleid naar uitvoering te maken, maken wij samen met betrokkenen plannen. Het samenspel met burgers, boeren, natuur- en milieuorganisaties, waterschappen en gemeenten zorgt voor gedragen plannen. Partijen krijgen tijdens het (schets)proces zicht op elkaars belangen en wensen, en maken samen het beste plan. Het verkrijgen van grondposities om vooral natuur en landbouw perspectief te bedienen, is onderdeel van het gebiedsproces. Deze werkwijze is essentieel voor het realiseren van de afgesproken prestaties zoals die jaarlijks in de Provinciale Prestatie-overeenkomsten (PPO's) met Drenthe en Groningen worden vastgelegd. De verantwoording over de voortgang van onze projecten en processen vindt plaats via de beleidsprogramma's van de provincies, respectievelijk Natuurlijk Platteland (Drenthe) en Landelijk Gebied (Groningen). De periodieke evaluatie van Prolander door onze beide eigenaren leverde een mooi eindbeeld op: andere provincies blijken jaloers op Drenthe en Groningen, want die hebben Prolander.

Met name door corona was 2021 in werk en privé een bijzonder jaar. Ook in de eerste maanden van 2022 hadden we te maken met de coronapandemie. Daarmee bleef "thuis tenzij" het motto en maakten we dankbaar gebruik van de digitale verworvenheden om met de buitenwereld en met elkaar in verbinding te blijven. Tegelijkertijd bleek voor sommige vormen van overleg 'beeldbellen' niet ideaal en daarmee kostte corona extra tijd en aandacht om toch dezelfde resultaten te bereiken. Eind februari diende zich een aanzienlijk ingrijpender externe ontwikkeling aan: de Russische invasie in Oekraïne. Concrete effecten waar Prolander mee te maken had: stijgende brandstofprijzen, stijgende grondstofprijzen en langere levertijden. De volgende nieuwe ontwikkeling in 2022 was de publicatie op 10 juni van ingrijpende plannen van het Kabinet voor natuur (inclusief stikstof), water en klimaat: de startnotitie Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). In reactie liepen de gemoederen bij met name de boeren hoog op, omdat de plannen forse consequenties zullen hebben voor de landbouw. De onzekerheid over de exacte doelen en gebrek aan landbouwperspectief en nieuwe verdienmodellen, betekenden vaak vooral weerstand. De discussie over de nieuwe doelen en hoe die te bereiken, is in 2022 niet afgerond. Het bieden van perspectief voor de landbouw, via een te sluiten landbouwakkoord, staat voor voorjaar 2023 op het programma. Omdat we in direct contact staan met de landbouw als het gaat om onze kernactiviteiten grondverwerving en gebiedsprocessen, raken deze onzekerheid en onvrede direct ons werk. Voortbouwend op onze langjarige relaties met onze stakeholders in de gebieden, zijn we in ook in deze roerige tijden in verbinding gebleven met de landbouworganisaties en individuele ondernemers. In het veld betekende het soms dat een aankoop van landbouwgrond 'on hold' ging. Voor sommige agrariërs werd verkoop juist een aantrekkelijke optie; veel ondernemers hebben ons gebeld om dat met hen te verkennen. Waarbij dan lastig was dat de regelingsvoorwaarden en de NPLG-financiering vaak nog niet beschikbaar bleken te zijn. Van planvormingsprocessen werd besproken of 'on hold' de goede reactie was in het licht van de nieuwe NPLG-doelen of dat doorgaan opportuun was omdat de geplande acties onder 'no regret' vielen.

Ook in die context, konden we in 2022 mijlpalen afvinken. In Groningen zijn in veel gebieden concrete stappen gezet en konden opleveringsfeestjes worden gevierd, zoals in Westerwolde. In Drenthe lag het accent in veel gebieden op onderzoek en planvorming, maar was bijvoorbeeld inrichtingswerk rond de Verlengde Middenraai goed voor veel media-aandacht. En konden 4

bedrijven worden aangekocht in het kader van de zogenaamde MGO1 regeling van LNV. Meer informatie over de resultaten in beide provincies is te vinden in paragraaf 1.1.1.

Over het jaar 2022 hebben we een nadelig resultaat geboekt van € 159.400 ten opzichte van de begroting. Belangrijke reden voor dit negatieve resultaat is de noodzaak tot het vormen van een voorziening verlofsparen. In 2021 waren we daar al mee begonnen, maar op grond van een recente uitspraak van de Commissie BBV is het inmiddels ook voor andere verlofsoorten een verplichting geworden om een voorziening te treffen. Voor Prolander gaat het dan om verlof-tegoeden die samenhangen met de cao-afspraken: compensatieverlof en verlof vanuit het Persoonlijk Ontwikkelbudget. Het effect hiervan op het resultaat is € 0,3 miljoen nadelig. Factoren die bijgedragen hebben aan het resultaat in positieve zin zijn de afspraken over de uitvoering van de aanvullende opdrachten. Voor de provincie Drenthe gaat dit over Versnellingsuren, Programma Natuur en (nog bescheiden) het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Voor de provincie Groningen hebben we het over het programma Toukomst. Op basis van de gemaakte afspraken is de begroting 2022 aangepast. De werkelijke kosten zijn voor een deel pas in de loop van het jaar gerealiseerd omdat de werving voor een aantal functies lastig bleek te zijn, met name rond grondverwerving.

Als gevolg hiervan zijn de personele kosten € 1,4 mln. lager uitgevallen, en de materiële kosten € 0,3 mln. Deze lagere kosten vertalen zich eveneens in een lagere bijdrage voor de hiermee samenhangende aanvullende opdrachten (€ 1,8 mln.).

Samenvattend kunnen we terugkijken op een bijzonder jaar, met een ongekend complexe externe omgeving waarbinnen we resultaten hebben geboekt. Intern hebben we weer stappen gezet als het gaat om effectief en efficiënt ondersteunen van het werk wat we ‘buiten’ doen. Als voorbeelden hiervan kunnen worden genoemd: de afronding van de implementatie van de SharePoint-omgeving binnen Prolander, verbeteringen van het Verplichtingenportaal en het vastgoedregistratie en –informatiesysteem (VRIS), de start van de noodzakelijke upgrade van ons financiële systeem EBS en de in oktober gehouden integriteitsmiddag.

In 2023 is nog bijzonder veel te doen. Uitvoeren van de beide PPO's 2023 betekent een solide basis in ons werkpakket. Met steeds aandacht voor de nog veranderende context: is het nog *no regret* en kunnen we verder, of is een andere keuze aan de orde, zoals tijdelijk stilleggen? Daarnaast zijn we met beide provincies in gesprek over hoe we met onze uitvoeringskennis nu al kunnen bijdragen aan het uitstippelen van een aanpak voor de realisatie van de NPLG-doelen. Onze praktische kennis van gebiedsprocessen, grondverwerving, instrumenten en subsidies is daarbij goed inzetbaar. Dit past ook bij de ‘big-8’ gedachte (de koppeling tussen beleid en uitvoering) om vanuit Prolander bij te dragen aan uitvoerbaar provinciaal beleid.

Evelien van Everdingen
Directeur Prolander

Inhoudsopgave

Inhoud

Jaarverslag	9
1. Programmaverantwoording	10
1.1. Wat hebben we gedaan en bereikt?	10
1.1.1. Extern: het werk in de projecten	10
1.1.2. Intern: doelen en resultaten van de organisatie Prolander	12
1.1.3. Intern: bedrijfsvoering	18
1.2. Ondersteuning door de deelnemende provincies	20
1.3. Wat heeft het gekost en wat waren de baten?.....	20
1.3.1. Voorstel resultaatbestemming 2022.....	21
2. Paragrafen	22
2.1. Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	22
2.1.1. Kaders weerstandvermogen	22
2.1.2. Inventarisatie van de risico's.....	22
2.1.3. Inventarisatie van de weerstandscapaciteit.....	24
2.1.4. Confrontatie met beschikbare weerstandscapaciteit	24
2.1.5. Financiële kengetallen	25
2.2. Financiering	26
2.2.1. Kasgeldlimiet	26
2.2.2. Geldleningen	26
2.2.3. Omslagrente	26
2.2.4. Renterisiconorm	27
2.3. Bedrijfsvoering	27
Jaarrekening	28
3. Waarderingsgrondslagen	29
3.1. Grondslagen voor waardering.....	29
3.2. Grondslagen voor resultaatbepaling	30
4. Overzicht van baten en lasten	31
4.1. Overzicht van baten en lasten over de periode 1 januari 2022 tot en met 31 december 2022	31
4.2. Toelichting op het overzicht van baten en lasten	32

4.2.1. Personele kosten.....	32
4.2.2. Materiële kosten	34
4.2.3. Bijdragen	34
4.2.4. Mutatie reserves	35
4.3. Overzicht van incidentele baten en lasten	36
5. Balans	37
5.1. Balans per 31 december 2022.....	37
5.2. Toelichting balans per 31 december 2021	38
5.2.1. Vaste activa.....	38
5.2.2. Vlottende activa	39
5.2.3. Vaste passiva	40
5.2.4. Vlottende passiva	41
5.3. EMU-saldo	41
5.4. Niet in de balans opgenomen rechten/verplichtingen	42
5.5. Aan natuurlijke en rechtspersonen verstrekte borgstellingen en garantstellingen	44
6. Analyse begrotingsrechtmatigheid	45
7. Wet normering topfunctionarissen.....	46
8. Gebeurtenissen na balansdatum.....	48
9. Controleverklaring van de accountant	49
Bijlagen	50
Bijlage 1 – Wijzigingen op de begroting 2022.....	51
Bijlage 2 – Gedetailleerd overzicht van de activa	53
Bijlage 3 – Gedetailleerd overzicht overhead	54
Bijlage 4 – Taakveldenoverzicht.....	55
Bijlage 5 – Lijst met afkortingen.....	56

Jaarverslag

1. Programmaverantwoording

Prolander is dé uitvoeringsorganisatie voor het landelijk gebied van de provincies Drenthe en Groningen. Wij vertalen provinciaal beleid naar concrete plannen; van het ontwerp tot regie op het proces en de uitvoering. Uiteindelijk zorgen we ervoor dat de schop de grond in gaat. Wij werken aan de inrichting van een mooi, waardevol en toekomstbestendig landelijk gebied waar alle generaties kunnen wonen, werken en recreëren.

Bij Prolander staan de projecten in het landelijk gebied centraal en dat vertaalt zich in onze werkwijze. De uitvoeringsorganisatie die daarvoor nodig is, is het hoofdonderwerp van deze Programmaverantwoording. De begroting 2022 is op 21 juni 2021 vastgesteld. In totaal is de begroting 2022 in de loop van het jaar zeven keer gewijzigd. In het algemeen geldt voor Prolander als Gemeenschappelijke Regeling, dat de begroting ver voorafgaand aan het begrotingsjaar wordt opgesteld. Hierdoor zijn wijzigingen van de begroting vrijwel onvermijdelijk in het kader van de begrotingsrechtmatigheid. Specifieke redenen voor de wijzigingen in 2022 waren onder meer de aanvullende opdrachten van de provinciale opdrachtgevers aan Prolander.

1.1. Wat hebben we gedaan en bereikt?

De hoofdplicht die Prolander momenteel van beide provincies krijgt, is de realisatie van het NNN. Deze opdracht heeft, breed door de provincies heen, invloed op het landschap en de woon- en werkomgeving van burgers en ondernemers. De projecten die wij starten, krijgen vaak de vorm van integrale gebiedsprocessen waarin vele belangen hun plek kunnen krijgen. Dus waar realisatie van het NNN voorop staat, is veel aandacht voor de bewoners en ondernemers, de landbouwstructuur, voor de wateropgave van de waterschappen, maar ook voor landschap en recreatieve medegebruik. Samen maken we het beste plan om op die manier provinciaal beleid te vertalen naar concrete, uitvoerbare en betaalbare plannen met draagvlak. Een opgave die inspireert, faciliteert en vraagt om zorgvuldigheid.

Het afgelopen jaar hebben we weer een flinke bijdrage geleverd aan het vertalen van beleid naar uitvoering en in vele delen van de provincies gewerkt aan een mooi, waardevol en toekomstbestendig landelijk gebied. Dat we dit doen in een omgeving die in zeer rap tempo buitengewoon ingewikkeld is geworden, is in de inleiding beschreven.

De verantwoording over deze programma's vindt plaats via de beleidsprogramma's van de provincies, respectievelijk Natuurlijk Platteland en Landelijk Gebied. In dit jaarverslag geven wij in onderdeel 1.1.1. in hoofdlijnen aan wat we het afgelopen jaar hebben bereikt.

In het jaarverslag staat de verantwoording van de uitvoeringsorganisatie Prolander centraal. Dit komt aan de orde vanaf onderdeel 1.1.2.

1.1.1. Extern: het werk in de projecten

Projecten Drenthe: enkele highlights

In de Drentsche Aa is in het Rolderdiep een uitdagend gebiedsproces gestart met complexe grondposities. In het Anlooërdiepje zijn verschillende initiatieven samengebracht, waaronder het provinciale INTERREG-project Blue Transition, en werken we samen met de boeren in het gebied aan een plan van aanpak. De schetsontwerpen Grevema Elperstroom en Frank Scheebroekenloopje zijn in 2022 afgerond, net als de inrichtingsplannen voor Roodzanden en De Spelden.

In de Hunze zijn de inrichtingsplannen Noordma en Wolfsbarge, inclusief de inpassing van een gasleiding, afgerond. De inrichtingsplannen voor Zuidbroeken, de Boonspolder, het Annermoeras en Bronnegermaden zijn zo goed als gereed. Ook opgeleverd zijn de inrichtingsschetsen voor Zoersche Landen en Schaangedennen. In het Achterste Diep zijn proeflocaties natuur-inclusieve landbouw aangelegd.

In het Oude Diep is in 2022 167 hectare NNN opgeleverd in het Mantingerzand. In Zuidmaten biedt een bedrijfsaankoop perspectief voor de inrichting van het gebied.

Ook in Bargerveen is veel voortgang geboekt. De eerste fase van Schoonebeekerveld West is opgeleverd en voor de tweede fase is de planvorming gereed. In Oosteindsche Veer stond alles klaar om de werkzaamheden aan te besteden, maar wordt in verband met het vervallen van de bouwvrijstelling voor stikstof nu eerst verkend hoe emissie-arm kan worden gewerkt. Voor Buffer Zuid liggen inrichtingsplan en bestek klaar en kan het bestemmingsplan naar de Gemeenteraad als het waterplan wordt vastgesteld door het Waterschap.

Begin december heeft aktepassering plaatsgevonden van 4 bedrijven in het kader van de MGO1. Op basis van deze regeling wordt het waardeverschil op gebouwen en erf, sloopkosten, productierechten en de afwaardering voor NNN-gronden door het ministerie van LNV vergoed.

Ook in 2022 waren we succesvol met kavelruil om daarmee vooral de landbouwstructuur te verbeteren. Het ging dit jaar om ruim 1.400ha.

Hoogveengebied

Projecten Groningen: de regio's en enkele projecten

Groningen West (Zuidelijk Westerkwartier) stond in 2022 in het teken van realisatie. Voor De Drie Polders zijn de werkzaamheden afgerond en opgeleverd. De Lettelberterdijk is verhoogd zodat de waterkerende functie in stand blijft en tegelijkertijd de fauna onder de Lettelberterdijk door kan. Bij de zware regenval in februari werd Polder De Dijken - Bakkerom al ingezet om water tijdelijk te bergen. De werkzaamheden aan de brug en stuw in de N388 zijn in 2022 afgerond.

Voor Groningen Noord (de Medenertilsterpolder) is in 2022 met participerende boeren en het Groninger Landschap gewerkt aan een ontwerp dat ervoor moet zorgen dat weidevogels zich beter thuisvoelen in het gebied. Ondanks deze samenwerking bleek er eind 2022 toch onvoldoende draagvlak onder de boeren in het gebied. In 2023 zal duidelijk worden wat dit betekent voor het vervolg van dit proces.

In Groningen Oost vierden we op 20 mei 2022 de afronding van 30 jaar gebiedsontwikkeling in Westerwolde met een symposium. Er ligt nu een natuurlint van 2500 hectare. De werkzaamheden in het kader van het EU Interreg project Brualersloot zijn afgerond met een feestelijke bestuurlijke bijeenkomst op 1 juni. De samenwerking met Duitse partners is van beide zijden goed bevallen.

Ook in Groningen Centraal werd dit voorjaar een mooie mijlpaal bereikt: in april konden de werkzaamheden bij de ecologische verbindingszone in Westerbroek feestelijk worden afgerond. De werkzaamheden voor de ecologische verbindingszone Meerweg zijn grotendeels afgerond ondanks vertragingen door de onteigeningsprocedure, corona en vertraagde levering van materialen.

In de directe omgeving van Natura2000 gebied Liefstingsbroek werkt Prolander met een 'gebiedsgerichte aanpak stikstof' aan instandhoudings-doelstellingen natuur in combinatie met een toekomstbestendige positie voor de landbouw. Hiermee lopen we vooruit op de NPLG-opgave. Na een intensief traject bood de adviescommissie haar advies op 15 december 2022 aan de provincie aan.

In juni werd het Plan van aanpak voor de Landschapswerkplaats vastgesteld door het bestuur van het Nationaal Programma Groningen, gevolgd door de formele opdracht van Gedeputeerde Staten aan Prolander om het project uit te voeren. De Landschapswerkplaats is onderdeel van het programma Toukomst en krijgt vorm op basis van door inwoners van Groningen ingediende initiatieven.

De aanvullende opdracht Bos & Hout is in de loop van 2022 aan Prolander gegund. In totaal werd 14 hectare gerealiseerd. Voor Stikstof is vooruitlopend op de concrete invulling van het NPLG al een eerste hectare aangekocht.

Ruiten Aa

1.1.2. Intern: doelen en resultaten van de organisatie Prolander

Om bovenstaande resultaten te kunnen behalen, is het nodig dat de organisatie beschikt over de middelen en de faciliteiten om doeltreffend te kunnen acteren. Hiervoor zijn in de programmabegroting 2022 doelen geformuleerd. Per doel is onder het blokje 'resultaat' weergegeven wat hiervan is gerealiseerd.

Doel 1: De inzetbaarheid van het beschikbare personeel maximaliseren

Belangrijke elementen hierbij zijn:

- Kwalitatief goede personeels- en salarisadministratie;
- Professioneel HR-management;

- Adequate arbozorg;
- Goed verzuimmanagement (norm max. 5%);
- Werkplezier, vitaliteit (work/life balance) en gezondheid;
- Veiligheid, intern en extern;
- Duurzame inzetbaarheid bevorderen;
- Aanpassingen kantoorhuisvesting post Corona/faciliteren thuiswerken;
- Effectief capaciteitsmanagement.

Resultaat doel 1: Dit doel is bereikt.

De personeels- en salarisadministratie was gedurende 2022 van een kwalitatief hoog niveau. Eind 2021 is het Teammanagement Prolander uitgebreid met een assistent-Teammanager en halverwege 2022 met een Teammanager. Dit heeft ervoor gezorgd dat we de personele groei en bijbehorende HR-activiteiten passend konden bemensen.

In verband met het ziekteverzuim van ruim 10% is een verzuimanalyse uitgevoerd. Uit de verzuimanalyse kwam naar voren dat een groot deel van het verzuim langdurig verzuim is, wat niet werk-gerelateerd is. Daar kan vanuit Prolander niet op worden gestuurd. Wel worden deze medewerkers vanzelfsprekend maximaal gefaciliteerd, gericht op re-integratie. Het kortdurend verzuim en de meldingsfrequentie daarvan zijn bij Prolander relatief laag. Naar aanleiding van de verzuimanalyse zijn stappen gezet in preventief verzuimmanagement. Begin 2023 wordt aan alle medewerkers (deelname is vrijwillig) een preventief medisch onderzoek (*health check*) aangeboden. Hiermee beogen we bewustzijn bij de medewerkers te stimuleren voor de eigen gezondheid en levensstijl.

De beschikbaarheid van een talent-ontwikkeltool, het weer kunnen werken op kantoor, het kunnen deelnemen aan bedrijfsyoga en de Prolander dagen hebben bijgedragen aan het werkplezier.

In 2022 is de RI&E afgerond. Met de nieuwe arbo-coördinator wordt het arbobeleid verder aangescherpt en wordt er invulling gegeven aan arbo-jaarplannen (inclusief PvA). Voorbeelden van relevante arbo-thema's zijn duurzame inzetbaarheid, vitaliteit en veiligheid. Veiligheid raakt zowel de werkplek als het werkzaam zijn in het veld met de huidige maatschappelijke ontwikkeling rond NPLG en wat dit doet met de stakeholders van Prolander. De reguliere gesprekscyclus tussen medewerkers en leidinggevendenden krijgt continu aandacht en daarbij is ook aandacht voor duurzame inzetbaarheid van medewerkers in de vorm van vitaliteit, opleidingen en werkplezier.

Doel 2: De beschikbaarheid van voldoende flexibel inzetbaar personeel om kwalitatieve en kwantitatieve ontwikkelingen goed op te kunnen vangen

Belangrijke elementen hierbij zijn:

- Een flexibele schil van circa 15%;
- Brede inzetbaarheid van personeel op meerdere functies en thema's;
- Ontwikkelen arbeidsmarktstrategie, vacaturestelling op Noorderlink en actief gezicht naar buiten, bijvoorbeeld door het geven van gastcolleges en samenwerkingen met hogescholen en universiteiten;
- Binden en boeien, en aantrekken van goed personeel;
- Efficiënter inzetten van medewerkers op opdrachten: zo veel mogelijk vanuit hun talenten;
- Effectieve arbeidsmarktcommunicatie.

Resultaat doel 2: Dit doel is vrijwel bereikt.

Door de grote omvang van de tijdelijke extra opdrachten met bijbehorende tijdelijke financiering van de provincies Drenthe en Groningen, is in 2022 het aandeel inhuur en tijdelijke krachten substantieel toegenomen.

De omvang van de flexibele schil bedroeg gemiddeld 33%, als gemiddeld aandeel inhuur plus tijdelijke contracten in de totale gemiddelde bezetting.

Het werven van extra personeel voor deze extra opdrachten is in de huidige arbeidsmarkt verre van eenvoudig. Tijdelijke dienstverbanden hebben inmiddels onvoldoende aantrekkingskracht, ook omdat andere partijen in dezelfde vijver vissen. De provincie Drenthe heeft het na de zomer van 2022 mogelijk gemaakt om geschikt personeel vaste contracten te bieden.

Daarnaast hebben we professionele ondersteuning om toe te werken naar een hedendaagse en bij ons passende arbeidsmarktstrategie. Dit loopt door in 2023 en raakt ook aan effectieve arbeidsmarktcommunicatie en het binden, boeien en aantrekken van geschikt personeel. Tot nu toe lukt het ons redelijk goed om nieuwe collega's te vinden, omdat we in het netwerk bekend staan als interessante partij om voor te werken vanwege onze integrale aanpak van gebiedsprocessen. Voor specialistische functies als ecologie en hydrologie is het lastiger en is soms veel doorlooptijd nodig om succesvol te kunnen zijn. Voor het specialisme grondverwerving is de krapte op de arbeidsmarkt buitengewoon hoog. Met de provincies verdelen we het prioritaire werk zo efficiënt mogelijk over de beschikbare bezetting.

De aanwezigheid van de talent-ontwikkeltool en begeleiding daarbij heeft ervoor gezorgd dat inmiddels 60 medewerkers de tool hebben gebruikt. Verschillende Vakgroepen hebben een team-sessie gehad met deze tool. In de Vakgroepen en in de individuele gesprekken met de medewerkers worden de persoonlijke wensen in kaart gebracht en waar mogelijk meegenomen in de bemensing van de projecten en de opdrachten. De insteek is om de medewerkers zoveel mogelijk vanuit hun talenten in te zetten op projecten.

Doel 3: De beschikbaarheid van voldoende vaardig personeel

Belangrijk hierbij is:

- Het verder ontwikkelen van vakgroepen, waarbinnen wordt gewerkt aan het (door)-ontwikkelen van vaardigheden en professionele normen en het vaststellen van 'best practices';
- Het inzetten van het concernbudget en het persoonlijk ontwikkelbudget ondersteunend aan de taakstelling van Prolander en gericht op duurzame inzetbaarheid van het Prolander-personeel;
- Het bevorderen van voldoende digitale vaardigheden van het personeel om in de gedigitaliseerde werkomgeving van Prolander en de beide provincies goed te kunnen werken;
- Persoonlijk leiderschap, zelforganisatie en inzet op talenten.

Resultaat doel 3: Dit doel is bereikt.

Er is actief gewerkt aan de Professionele Norm waaronder we in het bijzonder aandacht hebben gehad voor heldere taken en verantwoordelijkheden, kennisontwikkeling en positionering van de vakgroepen.

Er is in 2022 meer dan in 2021 gebruik gemaakt van het concern budget en Persoonlijk Ontwikkel Budget (POB). We zien voor 2023 de lijn verder oplopen. Afgelopen jaar is er hard gewerkt aan de realisatie van de Prolander Academie wat het leren en ontwikkelen en de duurzame inzetbaarheid van Prolanders verder faciliteert. De Prolander collega's nemen steeds meer zelf regie op hun eigen ontwikkeling. Dit blijkt onder andere uit een inmiddels bijna volledig benut opleidingsbudget en de veel grotere inzet van POB.

De corona periode heeft een positieve invloed gehad op de ontwikkeling van digitale vaardigheden van medewerkers. Hybride werken is de nieuwe norm, waarbij fysieke en online meetings worden afgewisseld. Daarnaast hebben veel medewerkers leren werken met SharePoint en Office365.

Doel 4: De beschikbaarheid van adequate ondersteunende systemen

Belangrijke elementen hierbij zijn:

- Het bevorderen van interne en externe samenwerking door een digitale samenwerkingsomgeving (SharePoint);
- Beschikbaarheid van de systemen voor documentbeheer (SharePoint) en relatiebeheer (CRM) uit het informatieplan (2018);
- Ongestoorde werking en goede performance van kantoorautomatisering inclusief mogelijkheid tot thuiswerken;
- Ongestoorde werking en goede performance van de GIS-applicaties, het financieel systeem EBS en VRIS;
- Volledige en tijdige archivering, ondersteund door een Document Management System (DMS);
- Adequate ondersteuning van werken op locatie;
- Faciliteren digitale werkomgeving;
- Door ontwikkelen intranet.

Resultaat doel 4: Dit doel is grotendeels bereikt.

In 2022 is de implementatie van de SharePoint-omgeving Prolander-breed afgerond. Na de realisatie van de projectsites in 2021, zijn nu ook de teamsites geïmplementeerd. Hierop staat nu alle interne informatie en documentatie van de verschillende onderdelen en Vakgroepen van Prolander. Deze sites zijn opgenomen in en te benaderen vanuit het Huisnet (intranet) van Prolander. Het Huisnet heeft hiermee een (nog) centralere rol gekregen in de digitale werkplek en wordt feitelijk ons digitale kantoor, naast de fysieke kantooromgeving.

In 2022 is tevens een begin gemaakt met de ontwikkeling van een systeem voor digitaal archiveren van documentatie die zich in de SharePoint-omgeving bevindt. Een Proof-of-Concept leverde echter niet de gewenste en vereiste resultaten op. In samenwerking met de Provincie Drenthe is een nieuw ontwikkeltraject ingezet dat naar verwachting in 2023 kan worden afgerond.

Op het gebied van CRM is een nieuwe verplichtingenadministratie ontwikkeld en ingevoerd. Hierdoor is de noodzaak voor ontwikkeling van CRM-functionaliteit met behulp van MS Dynamics minder groot geworden en doorgeschoven naar 2023.

De mogelijkheden tot thuiswerken zijn reeds in 2021 geoptimaliseerd door de introductie van de nieuwe standaard Prolander desktop en de uitgifte van laptops aan alle medewerkers. In 2022 is hiervan volop gebruik gemaakt. Naast de Zoom-app is Microsoft Teams geïntroduceerd wat de mogelijkheden tot video-vergaderen verder heeft vergroot. De beschikbaarheid van de thuiswerkplek was uitstekend (1 storing in 2022).

Ook na de Corona-periode is er sprake van meer thuiswerken en video-vergaderen dan voorheen. De beschikbaarheid van de bedrijfslaptop met digitale werkplek, het Office365-platform, SharePoint en Teams faciliteren dit in hoge mate. De ondersteuning daarvan wordt als voldoende ervaren.

De performance en beschikbaarheid van de bedrijfsapplicaties VRIS, GIS en EBS was in 2022 ruim voldoende. In totaal zijn voor de drie applicaties gezamenlijk in 2022 circa 10 storingen gemeld.

Doel 5: Het realiseren van bedrijfsprocessen die in control zijn

Belangrijke elementen hierbij zijn:

- Bedrijfsprocessen, die 'lean' zijn en in hoge mate geautomatiseerd;
- Documentbeheer volledig gerealiseerd met het Document Management Systeem.

Resultaat doel 5: Dit doel is gedeeltelijk bereikt.

De voorbereidingen van het 'lean' proces zijn gerealiseerd. In 2023 zal de uitvoering weer worden opgepakt na de 'stand still' tijdens corona. Voorbeelden hiervan zijn de processen Grond, Inrichting, Inkoop en Aanbesteding en financiële processen.

Met de implementatie van Share Point is invulling gegeven aan het DMS. Daarmee is het documentbeheer en archief nog niet volledig op het vereiste niveau. Samen met de provincie Drenthe zetten we op dit punt verdere stappen in 2023.

Doel 6: Herkenbaarheid van Prolander zowel wat betreft de projecten als de organisatie Prolander

Belangrijke elementen hierbij zijn:

- Een up-to-date website;
- Project- en programmacommunicatie;
- Omgevings- en relatiemanagement;
- Aanwezigheid bij netwerkevenementen.

Resultaat doel 6: Dit doel is grotendeels bereikt.

Aan de actualisatie van de website is in 2022 gewerkt maar dit is niet afgerond. De projectcommunicatie is de afgelopen jaren verder geprofessionaliseerd en het bereik van onze projectwebsites en projectnieuwsbrieven is vergroot. In 2022 is weer veel tijd en aandacht geschonken aan omgevings- en relatiemanagement. Naast de momenten in en rond vergaderingen van bijvoorbeeld PNLG (Groningen) en CLG (Drenthe) is contact onderhouden met vooral onze belangrijke stakeholders LTO en de terreinbeherende organisaties. Ook benutten we de vele contactmomenten in de talrijke gebiedscommissies, en daarbinnen meer specifiek het overleg met onze stakeholders in de werkgroepen communicatie. Met als aanleiding het bereiken van project-mijlpalen hebben we diverse (netwerk)bijeenkomsten georganiseerd die goed werden bezocht. In de loop van 2022 hebben we gemerkt dat we in het kader van het NPLG steeds meer in beeld zijn gekomen bij andere provincies, LNV en IPO als provinciale uitvoeringsorganisatie die specialist is in gebiedsontwikkeling en dat vak binnen één organisatie vormgeeft.

Grenzeloos samenwerken voor hoogveen

Het project Bargerveen-Schoonebeek is een grenzeloze samenwerking waarin verschillende (water)bufferzones worden gerealiseerd om het unieke en kwetsbare hoogveengebied Bargerveen zeker te stellen. Door het combineren van functies zoals natuur, recreatie, landbouw en wonen worden de buffers in economische zin in hun kracht gezet, met ruimte voor beleving, bedrijvigheid en Natuurlijk Naoberschap.

Op deze website vind je informatie over het project, het laatste nieuws en praktische informatie, zoals routes, tijdelijke (weg)afsluitingen en contactmogelijkheden.

[Lees meer over het project](#)

Online Magazine Bargerveen Schoonebeek

Doel 7: Goede opdrachtgever-opdrachtnemer relaties

Belangrijke elementen hierbij zijn:

- Constructieve en rolvaste overlegsituaties tussen opdrachtgever en opdrachtnemer op meerdere niveaus;
- Faciliteren van doorontwikkeling projectmatig werken;
- Creëren van gezamenlijke doelen/opdrachten;
- Een duidelijk opschaalmodel om integrale besluitvorming te waarborgen;
- Wederzijds commitment te bereiken doelen;
- In gesprek met de opdrachtgevers over doel omvang werk en schaarse resources: stellen van realistische projectdoelen en mogelijk prioriteren van werkzaamheden.

Resultaat doel 7: Dit doel is bereikt.

De goede relatie met de opdrachtgevers is actief onderhouden in constructieve overleggen op meerdere niveaus. Organisatieontwikkelingen en personele wisselingen zorgen ervoor dat het in stand houden van deze overlegstructuur en een duidelijk opschaalmodel niet vanzelf gaat.

Terugkerend onderwerp van gesprek betreft de omvang van het werk in relatie tot de schaarse resources, ook in relatie tot het NPLG dat de komende jaren van grote invloed zal zijn op het werk van Prolander.

In Drenthe schuiven we aan bij het regieteam NPLG om onze uitvoeringskennis in te brengen en is het mogelijk gemaakt om vooruitlopend op het NPLG al vacatures te mogen openstellen. Daarmee kan alvast worden voorgesorteerd op wat komen gaat. Deels door met de provincies te onderzoeken hoe de opgave er waarschijnlijk uit gaat zien en wat dat voor Prolander gaat betekenen, deels door 'klaarzetten' van de organisatie die straks nodig zal zijn. De tijdelijke functies in het kader van het Programma Natuur konden worden omgezet in structurele capaciteit.

Om meer grip te krijgen op de omvang van het werk zijn in de PPO 2022 de mijlpalen voor het eerst geprioriteerd zodat (zo nodig) meteen duidelijk is wat vóórgaat. Daarnaast helpen de eind 2022 gevoerde startgesprekken met onze opdrachtgevers om de opdrachten voor 2023 aan te scherpen en ook hier zo nodig te prioriteren.

In twee bijeenkomsten met projectleiders is met externe begeleiding gesproken over hoe we om kunnen gaan met het prioriteren van werkzaamheden.

Doel 8: Projectmatig werken en innovatie

Extra aandacht geven aan zaken als:

- Projectplanning en -management;
- Kennisuitwisseling en inspiratiesessies;
- Gelijkberechtiging;
- Risicomanagement;
- Contractmanagement;
- Voldoen aan de eisen vanuit de privacywetgeving (AVG).

Resultaat doel 8: dit doel is grotendeels bereikt.

Met de komst van een planner zijn alle projecten ingepland en is het mogelijk om uit deze plannings managementinformatie te halen waarmee de sturing op het programma verder is verbeterd.

In 2022 hebben we in verschillende overleggen mee kunnen denken over de uitvoerbaarheid van beleid: werkgroepen NLPG die vanuit LNV werden georganiseerd, in bijeenkomsten met het RTLG en in overleggen over NPLG die door Drenthe en Groningen werden georganiseerd. Een excursie samen met het ingenieursbureau Groningen bood een goede gelegenheid voor kennisuitwisseling en kansen voor intensivering van de samenwerking.

Op het gebied van Kennisuitwisseling zijn ook in 2022 maandelijkse webinars georganiseerd met inspirerende sprekers zoals Mark van Beek (onderhandelen) en Peter Oosterhof (natuur-inclusief boeren). Maar ook intern verzorgde webinars over bijvoorbeeld de WOO en het GLB. Deze webinars worden al jaren goed bezocht. Daarnaast zijn in 2022 voorbereidingen getroffen om in 2023 een extra impuls te geven aan leren en ontwikkelen: de Prolander Academie die eind januari 2023 van start gaat.

Risico- en contractmanagement: op basis van een gedegen analyse en interviews is een koers ingezet om ons hier door te ontwikkelen, ook gelet op de toenemende omvang en complexiteit van onze orderportefeuille. Dit is een meerjarige activiteit.

Gelijkberechtiging: dit heeft veel te maken met het zogenaamde Didam-arrest en is daarmee een zeer belangrijk onderdeel van ons werk geworden op het gebied van grond. Samen met de provincie Drenthe is over dit onderwerp een workshop georganiseerd.

Wij ontwikkelen ons inzake de privacy-wetgeving verder, samen met de functionaris gegevensbescherming van Drenthe. Als gevolg van ziekte en een vacature is in 2022 minder voortgang gerealiseerd dan verwacht.

1.1.3. Intern: bedrijfsvoering

Sturing & management

Het management van Prolander heeft vanaf 1 september 2022 een omvang van 5,6 fte: de directeur (1,0 fte), 3 teammanagers (3,0 fte) zonder inhoudelijke sturingstaken, een programmamanager (1,0 fte) en een concerncontroller/manager bedrijfsvoering (0,6 fte).

Generatiepact (GP)

De leeftijdsopbouw van de medewerkers van Prolander was aanvankelijk erg scheef. Er was een ondervertegenwoordiging van jonge medewerkers en een oververtegenwoordiging van oudere medewerkers. Hierdoor waren er knelpunten bij de instroom, doorstroom en uitstroom van medewerkers. Het generatiepact (2018/2019) is één van de instrumenten die zijn ingezet om te zorgen dat oudere ambtenaren langer duurzaam inzetbaar zijn, gekoppeld aan extra instroom van nieuwe jongere medewerkers.

In totaal waren er eind 2022 nog 9 deelnemers. In 2022 zijn twee medewerkers met pensioen gegaan.

Overhead

Volgens het Wijzigingsbesluit vernieuwing BBV wordt onder overhead verstaan: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. In de begroting 2022 is toegelicht dat de begrote overhead in 2022 32,5% bedraagt. Tevens is in de begroting 2022 aangegeven dat een percentage van 35% een adequate norm is voor de overhead. De gerealiseerde overhead in 2022 bij Prolander bedroeg 28,5%. Deze lagere overhead is het gevolg van de groei die Prolander in 2022 doormaakte als gevolg van aanvullende opdrachten; die groei leidt niet evenredig tot een hogere overhead. De berekening van de overhead is opgenomen in bijlage 3.

Investeringen 2022

EBS

Ook in 2022 is verder gebouwd aan het financiële systeem EBS. De volgende verbeteringen zijn gerealiseerd:

- Laatste verbeteringen aan het in 2021 ontwikkelde Verplichtingenportaal bedrijf 1 waarmee het financiële gedeelte van het inkoopproces bedrijf 1 geheel digitaal verloopt en voor een belangrijk deel is gestandaardiseerd;
- Het Relatie-invoerportaal is live gegaan, waarmee het invoeren van relatiegegevens in EBS en in het vastgoedregistratie en informatiesysteem VRIS door middel van één portal gecontroleerd en gestandaardiseerd gebeurt;
- We zijn gestart met de voorbereiding van de Oracle EBS upgrade. Dit is noodzakelijk om in aanmerking te blijven komen voor support van Oracle. Ook voor APEX, waaronder diverse tools en rapportages draaien, wordt de upgrade voorbereid. Beide upgrades worden voor de zomer 2023 op productie gezet.

GIS

- GeoAI:
We zijn gestart met een onderzoek of kunstmatige intelligentie ons kan helpen bij het oplossen van bepaalde vraagstukken. Hiervoor hebben we een training gedaan bij ESRI. De ontwikkeling die we daarbij hebben doorgemaakt viel in de smaak bij ESRI, waardoor ze ons gevraagd hebben om tijdens de landelijke GIS-conferentie in Rotterdam een presentatie te geven.
Verder hebben we contact gehad met de Provincie Friesland en de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) om kennis uit te wisselen. De bedoeling was om in 2022 ook te investeren in een samenwerkingsproject met de RUG. Dit is door drukte in andere projecten opgeschoven naar 2023.
- Financiële Buffer:
Om onvoorziene zaken flexibel op te kunnen pakken, hebben we afgesproken om een financiële buffer van €20.000 op te nemen in de begroting. Dit kan gebruikt worden om snel te kunnen reageren op kosten die lastig vooraf concreet zijn in te schatten. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om extra gebruiker-accounts voor onze GIS-server (omdat vanwege nieuwe uitdagingen zoals NPLG, nieuwe collega's worden aangenomen). Of om ICT investeringen die nodig blijken vanwege datasecurity.

VRIS

Het vastgoedregistratie en -informatiesysteem (VRIS) is in 2022 verder verbeterd voor onder meer de volgende punten:

- Een jaarlijkse datumfixatie, waardoor gegevens uit afgesloten boekjaren niet meer gewijzigd kunnen worden.
- Single Sign On voor de VRIS-gebruiker. Deze heeft dan geen wachtwoord nodig voor het inloggen. Dit is gekoppeld aan het Windows-account (SAML). Ook is de toegang tot de Kadasterviewer gedeeld met externe taxateurs.
- Digitaal ondertekenen van pachtovereenkomsten door partijen door middel van een module bij P8 en een account bij ValidSign. Dit vervangt honderden enveloppen en duizenden papieren.

- De verouderde en instabiele GeoServer, BRMO en BRK zijn vervangen door ESRI GeoBRK 2.0 met een ArcGIS-server en BRK Levering 2.0.
- Thematische kaarten van P8-percelen, zoals beheerpakketten, verkoopstrategie en kwalitatieve verplichtingen. Samengesteld en gepubliceerd met GIS.

1.2. Ondersteuning door de deelnemende provincies

Prolander koopt de ondersteuning van de organisatie (de overhead op het gebied van de PIOFACH taken) in bij de deelnemende provincies. Per 1 maart 2020 is een nieuwe dienstverlenings-overeenkomst (DVO) afgesloten met betrekking tot:

- **ICT:** digitale voorzieningen, telefonie, specials, technisch beheer GIS, technisch en functioneel beheer SharePoint, informatieadvies / informatiemanagement, advies over informatieveiligheid, intranet (Huisnet) en hosting van de website www.prolander.nl.
- **Personele dienstverlening en arbo:** arbo, personeels- en salarisadministratie, verlofadministratie, personeelsdeclaraties, HR-systemen en applicatiebeheer daarvan, HR-beleid en advies, organisatieadvies en werving & selectie.
- **Facilitaire dienstverlening:** onder andere huisvesting, werkplekken, schoonmaak, servicedesk, catering, koeriersdiensten, archivering en beheer dienstauto's.
- **Inkoop en aanbesteding:** juridische controle en achtervang advies en toegang tot Negometrix.
- **Klantcontactcentrum:** de eerste lijnsopvang voor telefonische oproepen voor Prolander.
- **Juridische zaken en functionaris gegevensbescherming:** juridische ondersteuning en advies over zaken waarvoor Prolander zelf te weinig kennis en/of capaciteit heeft. Beschikbaarheid van functionaris gegevensbescherming.

In zijn totaliteit betaalde Prolander in 2022 circa € 2,0 miljoen voor deze dienstverlening aan de provincies. In navolgend overzicht zijn de begrote en de gerealiseerde kosten van de DVO's weergegeven:

Dienstverleningsovereenkomst	Realisatie 2021	Begr. 2022 v. wijziging	Begr. 2022 na wijziging	Realisatie 2022	Verschil
- HRM dienstverlening	150.726	156.100	204.800	188.935	-15.865
- Inkoopondersteuning	38.414	38.500	38.500	29.004	-9.496
- KCC dienstverlening	26.946	27.000	27.000	19.162	-7.838
- Functionaris gegevensbescherming	14.241	14.000	14.000	14.412	412
- Huisvesting	655.506	661.900	843.400	684.250	-159.150
- Automatisering	799.513	888.600	1.026.600	1.074.987	48.387
Totaal	1.685.346	1.786.100	2.154.300	2.010.750	-143.550

De samenwerking tussen beide provincies en Prolander is in 2022 in het algemeen naar tevredenheid verlopen. Wij zijn in goed gesprek met de DVO-coördinator over een aantal zaken die gezamenlijk aandacht behoeven, zoals het post- en archiefsysteem.

1.3. Wat heeft het gekost en wat waren de baten?

In de onderstaande tabel is aangegeven wat het resultaat is over 2022 en wat de verschillen voordelig (V) of nadelig (N) zijn ten opzichte van de begroting 2022 na wijziging. Over het boekjaar 2022 is een nadelig exploitatiesaldo behaald van € 523.907. Dit is € 107.307 nadeliger dan het resultaat dat na wijzigingen was begroot.

Jaarrekening 2022	Begr. 2022 voor wijz.	Begr. 2022 na wijz.	Realisatie 2022	Verschil	V/N
Baten	-9.669.500	-14.583.700	-12.774.338	1.809.362	N
Lasten	9.834.500	15.000.300	13.298.245	-1.702.055	V
Saldo van baten en lasten	165.000	416.600	523.907	107.307	N
Mutatie in de reserves	-165.000	-416.600	-364.471	52.129	N
Gerealiseerd resultaat	-	-	159.436	159.436	N

Dit rekeningresultaat wordt voornamelijk veroorzaakt door de toevoeging aan de voorziening voor verlofsparen. Als gevolg van een uitspraak van de commissie BBV moet een voorziening worden getroffen voor de soorten spaarverlof waarvan de saldi in de tijd niet van gelijke omvang zijn voor wat betreft de toevoegingen en de opnamen.

1.3.1. Voorstel resultaatbestemming 2022

Voorgesteld wordt om het nadelig resultaat 2022 ad € 159.436 te onttrekken aan de algemene reserve. Hierbij wordt opgemerkt dat de algemene reserve als gevolg hiervan negatief wordt, namelijk € 140.947 -/-.

Voorstel resultaatbestemming 2022	
Gerealiseerd resultaat 2022	-159.436
-/- Onttrekking algemene reserve	-159.436
Resultaat 2022 na resultaatbestemming	-

Overeenkomstig artikel 18 lid 5 van de Gemeenschappelijke Regeling Prolander stelt het bestuur een plan vast dat is gericht op het afbouwen of dekken van het nadelig exploitatiesaldo. Bij de opstelling van dat plan zal ook het weerstandsvermogen van Prolander worden betrokken dat onvoldoende is om de risico's die worden gelopen af te dekken, zie ook paragraaf 2.1, Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

2. Paragrafen

Met de paragrafen wordt een dwarsdoorsnede van de financiële aspecten van de jaarstukken gegeven. Voor Prolander betreffen dat de volgende paragrafen: weerstandsvermogen en risicobeheersing, financiering en bedrijfsvoering. De paragrafen lokale heffingen, onderhoud kapitaalgoederen, verbonden partijen en grondbeleid zijn voor Prolander niet van toepassing.

2.1. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Essentieel van de weerstandscapaciteit is of deze toereikend is om eventuele risico's op te vangen. Hierbij wordt benadrukt dat de risico's alleen betrekking hebben op de bedrijfsvoering organisatie Prolander (bedrijf 1). Deze paragraaf geeft daarbij voornamelijk een doorkijk naar de komende boekjaren.

2.1.1. Kaders weerstandsvermogen

Om de weerstandscapaciteit in relatie tot de risico's te kunnen beoordelen is een ratio weerstandsvermogen gedefinieerd:

$$\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \text{Ratio weerstandsvermogen}$$

Door het Rijk is geen algemene norm vastgesteld waar de decentrale overheid aan moet voldoen. Prolander streeft er naar om de ratio weerstandsvermogen boven de 1,0 te houden. Dat betekent dat alle gekwantificeerde risico's minimaal gedekt moeten worden door de aanwezige weerstandscapaciteit. Door het *Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement* zijn wel enkele beoordelingsnormen gegeven. Een norm van tussen de 1,0 en 1,4 wordt binnen dat kader als voldoende beschouwd.

2.1.2. Inventarisatie van de risico's

Het financiële risico wordt berekend door de kans te vermenigvuldigen met de omvang van het ingeschatte financiële gevolg. Voor het financieel gevolg worden bandbreedtes gehanteerd om een klasseindeling te kunnen bepalen. De uiteindelijke risicoscore wordt berekend door de kwantiteitsklasse te vermenigvuldigen met de klasse behorend bij de bandbreedte van het financiële gevolg (A * B).

Kans (A)		Financieel gevolg (B)	
Klasse	Kwantiteit	Klasse	Bandbreedte
1	10%	1	< €50.000
2	30%	2	€50.000 - €100.000
3	50%	3	€100.000 - €250.000
4	70%	4	€250.000- €500.000
5	90%	5	> €500.000

Daarnaast is onderscheid gemaakt tussen structurele- en incidentele financiële risico's. Indien noodzakelijk kan van bovenstaand model worden afgeweken voor zover en indien een bepaald risico de maximaal in dit model bereikbare waarde van € 450.000 overstijgt (90% van € 500.000).

Risico-inventarisatie Prolander

Bij de inventarisatie van de risico's zijn twee risico's geïdentificeerd, waarbij een inschatting is gemaakt van de kans dat het risico incidenteel (I) of structureel (S) zich daadwerkelijk zal voordoen. Prolander heeft de volgende risico's geïdentificeerd (risicoscore van 1 laag risico tot 25 hoog risico):

Risico	Risico-score	Financieel risico structureel	Financieel risico incidenteel
Ziekteverzuim	15	446.280	-
Krapte arbeidsmarkt / flexibele schil	12	102.396	-
Totaal risico's		548.676	-

Ziekteverzuim

Bij een relatief kleine organisatie als Prolander heeft ziekteverzuim een behoorlijke invloed op de exploitatie. Omdat de werkzaamheden doorlopen en niet altijd binnen de eigen formatie kunnen worden opgevangen, is voor het verzuim regelmatig externe inhuur benodigd. Het risico is structureel van aard.

Omvang

De omvang is berekend door de loonsom 2023 te vermenigvuldigen met het gerealiseerde verzuimpercentage over 2022 van 10,17%. De uitkomst van afgerond € 743.800 (€ 7.314.000 x 10,17%) wordt vermenigvuldigd met een opslag voor de inhuur van externen. De inhuur van tijdelijke krachten en externen is namelijk in verhouding met de eigen formatie relatief prijzig. De uitkomst wordt daarom op basis van verwachtingscijfers met 20% verhoogd. De financiële omvang bedraagt zodoende € 892.560 (€ 743.800 x 120%). De kwantiteit is ingeschaald op klasse 3 waardoor het financiële risico van deze extra lasten wordt geschat op €446.280.

Risicoscore

Kans (A)		Financieel gevolg (B)		Risico (A * B)		
Kwantiteit	Klasse	Omvang	Klasse	Risico €	Risicoscore	I/S
50%	3	€ 892.560	5	€ 446.280	15	S

Beheersmaatregel

Door het voeren van gedegen verzuimmanagement wordt het risico van verzuim beperkt. We zetten in op extra preventie-maatregelen zoals het begin 2023 aanbieden aan alle medewerkers van een 'health check'. Indien er toch sprake is van verzuim, is het streven de werkzaamheden zoveel als mogelijk binnen de huidige formatie op te lossen. Wanneer er toch moet worden ingehuurd worden de kosten in eerste instantie gedekt uit de exploitatie of door een beroep te doen op de algemene reserve.

Krapte arbeidsmarkt/ flexibele schil

Door toenemende krapte op de arbeidsmarkt is het soms lastig om sommige vacatures in de vaste formatie te vervullen. Doordat de inhuur van tijdelijke krachten en externen in verhouding met een eigen formatie vaak prijziger is, levert dit extra lasten op. Het risico is structureel van aard.

Omvang

De verwachting is dat voor ongeveer 10% van de totale formatie in het algemeen een hogere loonsom moet worden betaald. De omvang van het risico bedraagt afgerond circa € 146.280 ((10% x € 7.314.000¹) x 20%). De kwantiteit is ingeschaald op klasse 4 (waarschijnlijk), waarmee het totaal financiële risico is bepaald op € 102.396.

¹ Omvang van de totale loonkosten 2023 conform de programmabegroting 2023.

Risicoscore

Kans (A)		Financieel gevolg (B)		Risico (A * B)		
Kwantiteit	Klasse	Omvang	Klasse	Risico €	Risicoscore	I/S
70%	4	€ 146.280	3	€ 102.396	12	S

Beheersmaatregel

De kosten van het inhuren van tijdelijke medewerkers worden zoveel als mogelijk beperkt. Samen met de provincie Drenthe is de inhuur van personeel aanbesteed.

2.1.3. Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden om niet begrote kosten op te kunnen vangen. Als blijkt dat deze tegenvallers niet gedekt kunnen worden binnen de gehele begroting is de bedrijfsvoeringsorganisatie aangewezen op een extra bijdrage van de provincies Groningen en Drenthe. De weerstandscapaciteit is onderverdeeld in een structurele- en incidentele weerstandscapaciteit.

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit de post onvoorzien in de exploitatie. Hiervoor is jaarlijks een post opgenomen van € 50.000.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit is het bedrag dat in het eigen vermogen vrij aanwendbaar is. Prolander rekent de algemene reserve tot het vrij aanwendbare vermogen. Deze reserve is bedoeld voor het opvangen van onvoorziene uitgaven voortvloeiend uit opkomende verplichtingen, calamiteiten en het opvangen van eventuele rekeningtekorten. De huidige stand van de algemene reserve bedraagt € 18.489. Ook wordt het nog te bestemmen rekeningresultaat 2022 (-/- € 159.436) in mindering gebracht op het vrij aanwendbare vermogen².

2.1.4. Confrontatie met beschikbare weerstandscapaciteit

In het volgende overzicht worden de hierboven genoemde risico's in verband gebracht met de beschikbare weerstandscapaciteit.

Berekening weerstandscapaciteit		Structureel	Incidenteel	Totaal
A	Geïventariseerde risico's	548.676	-	548.676
B	Beschikbare weerstandscapaciteit	50.000	-140.947	-90.947
C = A - B	Saldo	498.676	140.947	639.623

De ratio weerstandsvermogen met betrekking tot het totaal aan risico's is als volgt berekend:

$$\frac{-90.947}{548.676} = -/ - 0,17$$

² Op grond van artikel 18, reserves en weerstandsvermogen, van de gemeenschappelijke regeling Prolander (2 november 2015) wordt een batig saldo in beginsel toegevoegd aan de weerstandscapaciteit (de algemene reserve) van de bedrijfsvoeringsorganisatie. Vanzelfsprekend wordt een nadelig saldo in mindering gebracht op de weerstandscapaciteit.

Conclusie

De uitkomst van +/- 0,17 voldoet niet aan de streefnorm van tussen de 1,0 en 1,4. Dit betekent dat de huidige weerstandscapaciteit **onvoldoende** is om de geïdentificeerde risico's op te vangen wanneer deze zich tegelijk in één begrotingsjaar voordoen.

We merken hierbij op dat in paragraaf 1.3.1 Voorstel resultaatbestemming 2022 we hebben aangegeven dat wij een plan opstellen met het als doel het weerstandsvermogen in 2023 weer voldoende te laten zijn. Hiervoor is een toevoeging aan de Algemene Reserve nodig van in totaal € 600.000. De dekking hiervoor kan voor een bedrag van € 400.000 worden gevonden de Begroting 2023. Voor de resterende € 200.000 vragen we de deelnemers in Prolander een extra bijdrage.

2.1.5. Financiële kengetallen

In onderstaand overzicht zijn de wettelijk verplichte kengetallen gepresenteerd. Na de tabel volgt een korte toelichting.

Financiële kengetallen	Realisatie 2021	Begroting 2022	Realisatie 2022	Norm
Netto schuldquote	-4,16%	-6,25%	-2,63%	<130%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	-4,16%	-6,25%	-2,63%	<130%
Solvabiliteitsratio	2,32%	13,13%	-1,38%	>25%
Structurele exploitatieruimte	-2,64%	-0,44%	-3,91%	>0%
Solvabiliteit na correctie	10,13%	19,43%	-3,14%	>25%

Netto schuldquote (gecorrigeerd voor alle leningen)

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van Prolander ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Hoe lager het percentage, hoe beter. Het percentage van -2,63% is uitstekend.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin Prolander in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het gerealiseerde percentage van -1,38% is lager dan de norm van 25% en dit wordt mede veroorzaakt door de rekeningcourantverhouding met bedrijf 2 en 3 (provincies Groningen en Drenthe).

Om een betere afspiegeling te geven van de solvabiliteit van Prolander is het kengetal *solvabiliteit na correctie rekeningcourantverhouding deelnemers* opgenomen.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken of tijdelijke geldstromen. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves te delen door de totale baten (exclusief de mutatie reserves). Het kengetal wordt uitgedrukt in een percentage. Een negatief percentage betekent dat de structurele baten niet toereikend zijn om de structurele lasten te dekken.

Met het gerealiseerde percentage van -3,91% is sprake van een negatieve exploitatieruimte in 2022, wat betekent dat de structurele lasten niet gedekt kunnen worden door de structurele baten.

Solvabiliteit na correctie rekeningcourantverhouding deelnemers

Om een realistischer beeld te geven van de solvabiliteit van bedrijf 1 is het kengetal *solvabiliteit na correctie rekeningcourantverhouding deelnemers* opgenomen. Dit kengetal is toegevoegd omdat in de berekening van de solvabiliteitsratio die bij ministeriële regeling is voorgeschreven geen rekening wordt gehouden met de feitelijke schuldenpositie van de eigen organisatie. Bij de rekeningcourant-

verhoudingen met de provincies Groningen en Drenthe is in beginsel geen sprake van een schuld maar van vooruit ontvangen gelden met een specifiek bestedingsdoel. Prolander is belast met de uitvoering van de projecten en het besteden van de projectgelden, maar beide moeders staan garant voor de daadwerkelijke financiële verplichtingen.

Wanneer de rekeningcourantverhouding buiten de berekening van de solvabiliteitsratio wordt gelaten is er sprake van een solvabiliteitsratio van +/- 3,14%. Daarmee wordt niet voldaan aan de gepresenteerde norm van 25%. Gezien de financiële afhankelijkheid van de gemeenschappelijke regeling van de provinciale deelnemers is de externe betekenis daarvan beperkt. Als we de omvang van de vlottende activa, zoals blijkt uit de balans per 31 december 2022 (paragraaf 5.1) beschouwen, kunnen we constateren dat deze groter is dan de omvang van de vlottende passiva waarmee in principe dus onmiddellijk aan alle (kortlopende) verplichtingen kan worden voldaan.

2.2. Financiering

Via de financieringsparagraaf (artikel 13 van het BBV) in de begroting en de jaarstukken wordt de uitwerking en uitvoering van het treasurybeleid respectievelijk vastgesteld en verantwoord. In deze paragraaf worden onder meer de ontwikkelingen aangegeven met betrekking tot de kasgeldlimiet, de ontwikkelingen wat betreft de renterisiconorm en de verwachte toe- of afname van geldleningen en/of uitzettingen.

2.2.1. Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet houdt in dat de gemiddelde netto-vlottende schuld van een decentrale overheid (ofwel openbaar lichaam) in een bepaald kwartaal niet hoger mag zijn dan een wettelijk bepaald percentage van het begrotingstotaal aan lasten. In artikel 2, lid 1d van de uitvoeringsregeling van de Wet fido is het percentage voor gemeenschappelijke regelingen vastgesteld op 8,2%. Hieronder volgt de toetsing van de kasgeldlimiet.

Berekening kasgeldlimiet (1)

Begrotingstotaal aan lasten * 8,2%	=	Kasgeldlimiet in bedrag
€ 15.000.300 * 8,2%	=	€ 1.230.025

Berekening netto-vlottende schuld (2)

Vlottende schuld -/- vlottende middelen	=	Netto-vlottende schuld
€ 9.742.380 -/- € 10.076.561	=	- € 334.181

Toetsing kasgeldlimiet

Kasgeldlimiet (1) -/- netto-vlottende schuld (2)	=	Ruimte (+) of overschrijding (-)
€ 1.230.025 -/- - € 334.181	=	€ 1.564.205 (+)

Op basis van de uitkomst kan worden geconcludeerd dat Prolander, op basis van de balans per 31 december 2022, voldoet aan de bepalingen omtrent de kasgeldlimiet van de Wet fido.

2.2.2. Geldleningen

Zoals ook uit de balans blijkt is ultimo 2022 geen sprake van uitgeleende gelden of aangetrokken gelden. Een overzicht is daarom niet opgenomen.

2.2.3. Omslagrente

Het rente omslagpercentage wordt bepaald door de netto rentelasten te delen door de boekwaarde van de investeringen per 1 januari. Aangezien bij Prolander geen sprake is van rentelasten kan er geen omslagrente toegerekend worden aan de activa. Een berekening van de omslagrente is derhalve niet opgenomen in de jaarstukken 2022.

2.2.4. Renterisiconorm

Het renterisico heeft betrekking op de vaste schuld en op het bedrag waarover renterisico wordt gelopen. Naast de renteherzelingen zijn hiervoor ook de aflossingen van belang, want het renterisico wordt verkleind door aflossingen in de tijd te spreiden. Het renterisico wordt getoetst aan het bedrag van de renterisiconorm. De renterisiconorm heeft betrekking op het totaal van de begroting van uitsluitend het komende jaar. De renterisiconorm bedraagt 20% van de vaste schuld (waarbij een drempelbedrag geldt van € 2.500.000). Bij Prolander is ultimo 2021 sprake van een lang vreemd vermogen positie van € 0. Prolander voldoet aan de renterisiconorm, zoals uit de onderstaande berekeningen blijkt.

Berekening renterisico (1)

Renteherzelingen + aflossingen	=	Renterisico
€ 0 + € 0	=	€ 0

Berekening renterisiconorm (2)

Begrotingstotaal * 20%	=	Renterisiconorm
€ 15.000.300 * 20%	=	€ 3.000.060

Toetsing renterisico in relatie tot de renterisiconorm

Aangezien de renterisiconorm (2) groter is dan het renterisico (1) is er sprake van ruimte onder de renterisiconorm.

2.3. Bedrijfsvoering

De paragraaf betreffende de bedrijfsvoering geeft inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering. In de programmaverantwoording, onderdelen, 1.1.2 tot en met 1.1.3 is de bedrijfsvoering uitvoerig aan de orde geweest en wordt daarom in deze paragraaf niet integraal toegelicht.

In aanvulling daarop melden we dat we gestart zijn met de voorbereiding van de rechtmatigheidsverantwoording door het bestuur, die met ingang van het boekjaar 2023 verplicht is. Wij hebben hiervoor een externe adviseur aangetrokken die op basis van een controleplan de noodzakelijke interne controle uitvoert om de rechtmatigheidsverantwoording door het bestuur te kunnen onderbouwen.

Tevens heeft de voorbereiding op de invoering van de wet Open Overheid onze aandacht. Wij stellen in 2023 hiertoe een plan van aanpak op en starten met een pilot Openbaarmaking bestuursstukken.

Jaarrekening

3. Waarderingsgrondslagen

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). De balans is een in geld uitgedrukt overzicht van de samenstelling van de financiële positie op een bepaald tijdstip. Enerzijds staan op de balans de bronnen waar het vermogen vandaan komt; de passiva. Anderzijds staan op de balans de zaken waar dit vermogen in gestopt is; de activa. Onder de passiva staan eigen vermogen (reserves), voorzieningen en vreemd vermogen (kortlopende schulden). Activa zijn onder andere investeringen, debiteuren en liquide middelen.

3.1. Grondslagen voor waardering

Voor zover niet anders vermeld zijn de activa gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs. Op vaste activa met een beperkte gebruiksduur wordt jaarlijks afgeschreven volgens een stelsel dat is afgestemd op de verwachte economische levensduur.

Materiële vaste activa

Alle materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en eventuele bijkomende kosten), verminderd met de ontvangen subsidies en direct gerelateerde bijdragen, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

De op de oorspronkelijke verkrijgings- of vervaardigingsprijs toegepaste jaarlijkse afschrijvingen corresponderen met een stelsel dat is afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur (kortste van de geschatte economische levensduur óf technische gebruiksduur) van de geactiveerde objecten en voorzieningen. De eerste afschrijving vindt plaats in het jaar volgend op het jaar waarin de investering heeft plaatsgevonden.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen zijn opgenomen in het financieel reglement Prolander 2019. De afschrijvingen worden berekend volgens de lineaire methode. Eventuele boekwinsten bij inruil of afstoting van een kapitaalgoed zijn als incidentele bate in de jaarrekening verwerkt.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening wordt statisch bepaald.

Overlopende activa

De overlopende activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd tegen het nominale bedrag van de onderliggende verplichting.

Vaste schulden

De vaste schulden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde (hoofdsom) verminderd met het totaal van de gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Overlopende passiva

De overlopende passiva zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

3.2. Grondslagen voor resultaatbepaling

Onder baten worden die baten verstaan die rechtstreeks aan het jaar zijn toe te rekenen en die in het jaar als gerealiseerd kunnen worden beschouwd. De lasten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde grondslagen voor waardering en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. Baten worden verantwoord in het jaar waarin de goederen zijn geleverd, of de diensten zijn verricht. Verliezen worden in aanmerking genomen in het jaar waarin deze voorzienbaar zijn.

Waarderingsgrondslagen WNT

Voor de uitvoering van de Wet normering topinkomens (WNT) heeft Prolander zich gehouden aan de wet- en regelgeving inzake de WNT, waaronder de specifieke (sectorale) regels.

Resultaatbestemming

Het gerealiseerde resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening is op de balans gepresenteerd onder het eigen vermogen. Bij de vaststelling van de jaarstukken wordt dit bedrag definitief bestemd.

4. Overzicht van baten en lasten

4.1. Overzicht van baten en lasten over de periode 1 januari 2022 tot en met 31 december 2022

Omschrijving	Realisatie 2021	Begroting 2022 voor wijziging			Begroting 2022 na wijziging			Realisatie 2022			Verschil (b -/- a)	V/N
		Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo (a)	Baten	Lasten	Saldo (b)		
Prestatie	Saldo											
Loonkosten	9.471.459	-	7.130.500	7.130.500	-	11.667.700	11.667.700	-	10.410.947	10.410.947	-1.256.753	V
Aanvullende bedrijfsvoering	228.243	-	235.500	235.500	-	284.200	284.200	-	251.512	251.512	-32.688	V
Overige bijkomende kosten	290.576	-	396.500	396.500	-	483.300	483.300	-	409.583	409.583	-73.717	V
Totaal personele kosten	9.990.278	-	7.762.500	7.762.500	-	12.435.200	12.435.200	-	11.072.041	11.072.041	-1.363.159	V
Huisvesting	655.506	-	662.000	662.000	-	843.500	843.500	-	684.250	684.250	-159.250	V
Automatisering	837.195	-	939.000	939.000	-	1.102.100	1.102.100	-	1.138.220	1.138.220	36.120	N
Archiefkosten	11.205	-	20.000	20.000	-	20.000	20.000	-	11.545	11.545	-8.455	V
Kapitaallasten investeringen	99.836	-	53.500	53.500	-	53.500	53.500	-	60.736	60.736	7.236	N
Externe deskundigen	202.477	-	272.500	272.500	-	398.400	398.400	-	270.470	270.470	-127.930	V
Kantoorkosten	51.345	-	75.000	75.000	-	97.600	97.600	-	49.839	49.839	-47.761	V
Onvoorzien	-	-	50.000	50.000	-	50.000	50.000	-	11.143	11.143	-38.857	V
Totaal materiële kosten	1.857.563	-	2.072.000	2.072.000	-	2.565.100	2.565.100	-	2.226.204	2.226.204	-338.896	V
Bijdrage Drenthe	-6.549.800	-6.656.500	-	-6.656.500	-6.656.500	-	-6.656.500	-6.656.500	-	-6.656.500	-	=
Bijdrage Groningen	-2.964.200	-3.013.000	-	-3.013.000	-3.013.000	-	-3.013.000	-3.013.000	-	-3.013.000	-	=
Aanvullende opdrachten	-1.888.629	-	-	-	-4.914.200	-	-4.914.200	-3.072.952	-	-3.072.952	1.841.248	N
Overige incidentele baten	-	-	-	-	-	-	-	-31.886	-	-31.886	-31.886	V
Totaal bijdragen	-11.402.629	-9.669.500	-	-9.669.500	-14.583.700	-	-14.583.700	-12.774.338	-	-12.774.338	1.809.362	N
Saldo van baten en lasten	445.212	-9.669.500	9.834.500	165.000	-14.583.700	15.000.300	416.600	-12.774.338	13.298.245	523.907	107.307	N
Mutatie in de reserves	-413.136	-165.000	-	-165.000	-416.600	-	-416.600	-364.471	-	-364.471	52.129	N
Gerealiseerd resultaat	32.076	-9.834.500	9.834.500	-	-15.000.300	15.000.300	-	-13.138.809	13.298.245	159.436	159.436	N

4.2. Toelichting op het overzicht van baten en lasten

De baten en lasten van Prolander zijn onderverdeeld in drie productvelden met ieder eigen prestaties. De productvelden bestaan uit de personeelskosten, de materiële kosten en de ontvangsten van de provincies, medefinanciers en overige (incidentele) bijdragen. In de toelichting zijn de verschillen op het niveau van prestatie toegelicht. Met de aanduiding 'V/N' is aangegeven of er sprake is van een voordelige of nadelige afwijking ten opzichte van de begroting 2022 na wijziging. Afwijkingen op prestaties kleiner dan € 10.000 zijn niet toegelicht. De vermelde afwijkingen zijn allemaal van incidentele aard.

Vennootschapsbelasting

Prolander beschikt over een fiscaal advies over de vennootschapsbelastingplicht. Op grond hiervan is geconcludeerd dat er geen sprake is van een vennootschapsbelastingplicht. Om deze reden is de vennootschapsbelasting niet opgenomen in het overzicht van baten en lasten.

4.2.1. Personele kosten

Loonkosten	Afwijking	V/N
	€ 1.256.753	V

Op Loonkosten is een voordelig resultaat behaald van € 1.256.753 ten opzichte van de gewijzigde begroting. Dit wordt veroorzaakt door:

- € 1.096.000 lagere loonkosten binnen extra opdrachten provincie Drenthe (Versnellingsuren en Programma Natuur);
- € 407.000 lagere loonkosten door lagere inzet op NPLG provincie Drenthe;
- € 261.000 lagere loonkosten binnen extra opdrachten provincie Groningen (incl. Toukomst).
- € 363.000 hogere loonkosten door vorming voorziening voor verlofsparen.

Loonkosten extra opdrachten Provincie Drenthe

Werving van geschikt personeel voor realisatie van de extra opdrachten Drenthe (Versnellingsuren en Programma Natuur) is in de huidige krappe arbeidsmarkt een stevige uitdaging. De invulling van vacatures verloopt minder snel dan gewenst, wat een onderschrijding veroorzaakt. Per saldo heeft dit geen effect op het begrotingsresultaat 2022 omdat de extra bijdrage PPO evenredig aan deze onderschrijding is bijgesteld. Inmiddels zijn met de provincie Drenthe afspraken gemaakt over maatregelen om het krapteprobleem aan te pakken. Dit heeft onder andere geleid tot de mogelijkheid om voor onbepaalde tijd te mogen werven voor enkele van de aan deze tijdelijke extra opdrachten gekoppelde functies. Tevens hebben we toestemming om contracten die reeds voor bepaalde tijd waren aangegaan in voorkomende gevallen om te zetten in vaste contracten. Daardoor is Prolander beter in staat om capabele medewerkers langer aan zich te binden.

Loonkosten NPLG Drenthe

De provincie Drenthe zal waarschijnlijk een grote extra opgave neer gaan leggen bij Prolander in het kader van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Als Prolander deze opgave gaat uitvoeren, is veel extra capaciteit nodig. Ook is capaciteit nodig om de provincie te adviseren in de periode waarin het provinciaal beleid wordt geformuleerd: bijdragen aan uitvoerbaar beleid vanuit de 'big 8' gedachte. Tot slot hebben we bij eerdere extra opdrachten soms onderschat dat de interne voorbereiding van een dergelijke groei ook capaciteit vergt. Aldus hebben we, vooruitlopend op de middelen die Drenthe voor uitvoeren van het NPLG zal ontvangen, van GS Drenthe de mogelijkheid gekregen om in overleg alvast capaciteit te

werven. Te denken valt aan functies als landschapsarchitect, ecooloog, hydroloog, GIS-medewerker, medewerkers grond, medewerkers gebiedsontwikkeling en ondersteunende functies. Er wordt in afwachting van de definitieve NPLG-opdracht eerst uitgegaan van maximaal 16 fte en € 1.950.000,- op jaarbasis (inclusief overhead). Rond de zomer van 2022 is € 445.000 beschikbaar gesteld voor 2022. Aansluitend zijn we na de zomer gestart met de eerste werving, waardoor het gebruik van deze middelen in 2022 zeer beperkt is gebleven. De verdere invulling van de bijdrage vanuit Prolander aan het NPLG en de bijbehorende werving verschuiven daarmee grotendeels naar 2023.

Loonkosten extra opdrachten Provincie Groningen

Met de provincie Groningen zijn voor 2022 aanvullende opdrachten overeengekomen, waaronder het programma Toukomst. Met name voor Toukomst geldt dat er veel meer tijd nodig was om ons definitief opdracht te verlenen: de opdracht is eerst medio oktober aan ons verleend.

Per saldo hebben we op deze extra opdrachten een voordeel behaald. Dit voordeel staat gelijk aan het nadeel wat hierdoor ontstaat op de bijdrage die Prolander hiervoor ontvangt (zie opbrengst op de prestatie extra bijdrage PPO). Hierdoor heeft een en ander per saldo geen effect op het begrotingsresultaat van 2022.

Vorming Voorziening

Ultimo 2021 is er een voorziening gevormd voor het gespaarde IKB-verlof ten laste van de Loonkosten ter hoogte van € 241.000. Deze voorziening is op basis van de stand van het gespaarde verlof op 31-12-2022 herijkt en bepaald op € 268.000. De voorziening is met € 27.000 aangevuld ten laste van de Loonkosten. Daarnaast is ultimo 2022 de voorziening aangevuld voor de spaarregeling compensatieverlof en voor het POB-verlof. Hiermee is een bedrag van € 336.000 gemoeid.

Een nadere toelichting hierop is te vinden op blz. 39.

Het nadelig resultaat op loonkosten dat nog resteert (€ 145.000) heeft te maken met hogere kosten voor inhuur personeel en het deels dubbel bezet houden van een aantal cruciale functies door het vertrek en de inwerkperiode van diverse medewerkers.

Aanvullende bedrijfskosten	Afwijking	V/N
	€ 32.688	V

Het voordeel wordt met name behaald op Programma Natuur van de provincie Drenthe. Met de 1e begrotingswijziging was er geld gereserveerd voor hogere kosten. Hierover zijn in het kader van de DVO met de provincie Drenthe geen aanvullende afspraken gemaakt en derhalve zijn deze kosten ook niet in rekening gebracht.

Overige bijkomende kosten	Afwijking	V/N
	€ 73.717	V

De onderschrijding is voornamelijk ontstaan op de post duurzame inzetbaarheid. Er wordt door Prolander medewerkers zeer terughoudend gebruik gemaakt van de regeling vitaliteitsverlof. Daarnaast is het budget dat aanvullend is toegekend voor de extra opdrachten niet volledig benut.

4.2.2. Materiële kosten

Huisvesting	Afwijking	V/N
	€ 159.250	V

Het voordeel wordt veroorzaakt doordat de middelen die bij de begrotingswijzigingen voor de uitvoering van de extra opdrachten zijn toegekend niet volledig zijn gerealiseerd. Er is in 2022 veel thuis en elders gewerkt. De bestaande werkplekken zijn vooralsnog voldoende gebleken.

Automatisering	Afwijking	V/N
	€ 36.120	N

Naast de 19 extra accounts die zijn meegenomen in de 1e begrotingswijziging is gebleken dat per 1 januari 2022 (peildatum) het aantal accounts nog eens 14 hoger was dan initieel was begroot. Dit nadeel wordt deels gecompenseerd met extra middelen vanuit de extra opdrachten.

Externe Deskundigen	Afwijking	V/N
	€ 127.930	V

De inzet van externe deskundigen valt lager uit dan was verwacht. Grotendeels is dit te verklaren doordat de dekking verkregen vanuit de begrotingswijzigingen voor uitvoering extra opdrachten, niet volledig zal worden benut (voordeel circa € 76.000). Daarnaast is er een voordeel van € 52.100 toe te schrijven aan lagere uitgaven voor de projectmanager en digicoaches voor het uitvoeringsplan CRM en BI. Hier staat een lagere onttrekking aan de algemene reserve met hetzelfde bedrag tegenover. In 2022 is ervoor gekozen de implementatie van Dynamics CRM uit te stellen, mede als gevolg van de corona-beperkingen en doordat de implementatie van SharePoint meer tijd nam dan voorzien. Implementatie van Dynamics CRM zal opnieuw worden ingepland in de periode 2023-2027. De voorbereidingen voor de implementatie van Power BI zijn gestart in het tweede kwartaal van 2022. Naar verwachting zal dit in 2023 kunnen worden afgerond.

Kantoorkosten	Afwijking	V/N
	€ 47.761	V

De kantoorkosten zijn lager uitvallen dan begroot, vooral te verklaren door de niet gebruikte extra ruimte die vanuit de extra opdrachten was toegekend.

Onvoorzien	Afwijking	V/N
	€ 38.857	V

Op de post onvoorzien is in 2022 een post afgeboekt i.v.m. een tijdelijke en niet voorziene urenbreiding voor een medewerker in verband met OR-werkzaamheden. Aanvankelijk was er € 50.000 opgenomen voor onvoorziene kosten, de afwijking bedraagt daarmee € 38.857.

4.2.3. Bijdragen

Aanvullende opdrachten	Afwijking	V/N
	€ 1.841.248	N

Naast de reguliere prestatieovereenkomsten met de provincies zijn er met de provincie Drenthe aanvullende opdrachten afgesloten voor 2022 waarvoor een aantal begrotingswijzigingen is ingediend.

De lagere Loonkosten voor Programma Natuur en Versnellingsuren, NPLG Drenthe en extra opdrachten provincie Groningen (zie toelichting bij loonkosten) vertalen zich in een lagere extra bijdrage voor deze aanvullende opdrachten.

Betaalde opdrachten Provincie Drenthe	Begroting 2022	Realisatie 2022	Verschil
Programma Natuur	2.143.300	1.269.305	873.995
Versnellingsuren	1.569.400	1.194.641	374.759
NPLG	570.000	49.372	520.628
Zeijen	0	9.992	-9.992
Totaal betaalde opdrachten	4.282.700	2.523.310	1.759.390

Betaalde opdrachten Provincie Groningen	Begroting 2022	Realisatie 2022	Verschil
Toukomst	341.500	183.615	157.885
Vissen voor verbinding	58.600	59.292	-692
Zuidelijk Westerkwartier	38.600	38.564	36
Stikstof Groningen Oost	188.000	253.173	-65.173
Agro Programma	4.800	4.724	76
POP uren Groningen Centraal	0	8.057	-8.057
POP Weidevogels	0	2.217	-2.217
Totaal betaalde opdrachten	631.500	549.642	81.858

Incidentele ontvangsten	Afwijking	V/N
	€ 31.886	V

Betreft ontvangen rente op de Rijksrekening.

4.2.4. Mutatie reserves

Onttrekkingen reserves	Afwijking	V/N
	€ 52.129	N

Er zijn minder middelen onttrokken aan de algemene reserve dan begroot. De lagere onttrekking van € 52.129 komt door de lagere uitgaven voor de projectmanager en digicoaches voor het uitvoeringsplan CRM en BI (zie ook toelichting Externe deskundigen). De kosten die zijn gemoeid met de vervanging van zieke medewerkers (€ 251.600,-) zijn ook ten laste van de Algemene Reserve gebracht (zie begrotingswijziging 6).

4.3. Overzicht van incidentele baten en lasten

Volgens het BBV is het verplicht om een overzicht te presenteren van de incidentele baten en lasten. Op die manier kan worden beoordeeld of en in hoeverre er sprake is van een sluitende begroting. Prolander hanteert hierbij de volgende uitgangspunten:

- Als bestaand structureel beleid, niet zijnde een tijdelijke geldstroom, binnen de termijn van drie jaar een wijziging ondergaat dan worden de daarmee samenhangende lasten of baten in het begrotingsjaar niet als incidenteel aangemerkt. Budgetverschillen op activiteiten inzake structureel bestaand beleid kwalificeren wij dus als “structureel”.
- Toevoegingen aan en onttrekkingen uit de reserves worden als incidenteel beschouwd als het gaat om niet-structurele toevoegingen aan een bestemmingsreserve of dekking van incidentele lasten. In het overzicht is dit vertaald door naast de incidentele last ook de mutatie uit de reserve te presenteren.
- Meerjarige tijdelijke geldstromen waarvan de eindigheid vastligt vanwege een bestuursbesluit kwalificeren wij als incidentele baten en lasten, ook als de geldstroom (nog) langer duurt dan drie jaar. Hiervan is sprake bij bijvoorbeeld projecten die langer dan drie jaar duren, maar waarvan wel bekend is dat die bijdrage op termijn stopt.

De over 2022 gerealiseerde incidentele baten en lasten laten zich als volgt te specificeren:

Incidentele baten en lasten	Begroting 2022 voor wijziging	Begroting 2022 na wijziging	Realisatie 2022
A. Incidentele baten			
- Ontvangen credit rente	-	-	-31.886
- Mutaties reserves	-165.000	-416.600	-364.471
Totaal incidentele baten	-165.000	-416.600	-396.357
B. Incidentele lasten			
- Projectleider en Functioneel Beheerder CRM	122.500	122.500	70.371
- Mutatie voorziening verlof	-	-	361.000
Totaal incidentele lasten	122.500	122.500	431.371
Saldo incidentele baten en lasten	-42.500	-294.100	35.014

5. Balans

5.1. Balans per 31 december 2022

Balans per 31 december 2022	Boekwaarde 31-12-2022	Boekwaarde 31-12-2021
Activa		
Materiële vaste activa	126.872	149.570
- Investerings met een economisch nut	126.872	149.570
Totaal vaste activa	126.872	149.570
Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar	9.921.235	16.320.391
- Vorderingen op openbare lichamen	1.971.417	1.619.860
- Rekening courant verhouding met het Rijk	7.949.818	14.700.531
- Rekening-courantverhouding met niet-financiële instellingen	-	-
Overlopende activa	155.326	46.535
- Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen	155.326	46.535
Totaal vlottende activa	10.076.561	16.366.926
Totaal activa	10.203.433	16.516.497
Passiva		
Eigen vermogen	-140.947	382.960
- Algemene reserve	18.489	415.036
- Het gerealiseerd resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten	-159.436	-32.076
Vorzieningen	602.000	241.000
- Voorziening Verlofsparen	602.000	241.000
Totaal vaste passiva	461.053	623.960
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar	6.538.868	12.903.809
- Overige schulden	6.538.868	12.903.809
Overlopende passiva	3.203.513	2.988.728
- Nog te betalen bedragen	665.388	571.353
- Overige vooruitontvangen bedragen	2.538.125	2.417.375
Totaal vlottende passiva	9.742.380	15.892.536
Totaal passiva	10.203.433	16.516.497

5.2. Toelichting balans per 31 december 2021

5.2.1. Vaste activa

Materiële vaste activa

Prolander kent alleen investeringen die zijn te typeren als investeringen met een economisch nut. Investerings hebben een economisch nut als ze verhandelbaar zijn en/of als ze kunnen bijdragen aan het genereren van middelen. De eerste afschrijving vindt plaats in het jaar volgend op het jaar waarin de investering heeft plaatsgevonden. Er is geen sprake van rentetoe-rekening op activa. Daarnaast hebben in 2022 geen desinvesteringen, bijdragen van derden en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen plaatsgevonden.

Afschrijvingen 2022

De richtlijnen over het afschrijven zijn vastgesteld in het *Financieel Reglement Prolander 2019*. Op grond van het Financieel Reglement worden investeringen lineair afgeschreven. Voor software, automatiseringsapparatuur en telefooninstallaties geldt een afschrijvingstermijn van vier jaar, waarbij de restwaarde is gesteld op nihil. De ontwikkeling van de boekwaarde gedurende het verslagjaar is als volgt:

Vaste activa	Boekwaarde 31-12-2021	Investerings boekjaar	Afschrijvingen boekjaar	Boekwaarde 31-12-2022
Materiële vaste activa				
Investerings met economisch nut	149.570	38.038	60.736	126.872
- Overige materiële vaste activa	149.570	38.038	60.736	126.872
Totaal vaste activa	149.570	38.038	60.736	126.872

Investerings 2022

De gedane investeringen in 2022 betreffen de laatste verbeteringen aan het Verplichtingenportaal bedrijf 1 en aan het Relatieportaal. Daarnaast is er gestart met de voorbereiding van de Oracle EBS en APEX upgrade. Beide upgrades worden voor de zomer 2023 op productie gezet. De besteding van het investeringskrediet in 2022 staat hieronder vermeld.

Investering	Beschikbaar krediet	Besteding cumulatief	Openstaande verplichting	Restant krediet
- ICT-investering 2022	64.800	38.038	37.334	-10.572
Totaal	64.800	38.038	37.334	-10.572

Openstaande verplichting

Voorgesteld wordt om bovengenoemde openstaande verplichting voor de upgrade van Oracle EBS en APEX toe te voegen aan het investeringskrediet 2023.

Restantkredieten

Het negatieve restant krediet zal door Prolander in 2023 uit de reguliere middelen worden gedekt. Voorgesteld wordt om bovengenoemde investeringskredieten met een saldo van - € 10.572 af te sluiten.

5.2.2. Vlottende activa

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De vorderingen van Prolander bestaan uit vorderingen op openbare lichamen, de rekening-courantverhouding met het Rijk en tot slot de rekening-courantverhouding met niet-financiële instellingen. De uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Vorderingen op openbare lichamen

De vorderingen op openbare lichamen bestaan per 31 december 2022 uit openstaande vorderingen op de provincie Groningen voor een bedrag van € 367.061, en uit openstaande vorderingen op de provincie Drenthe van € 1.604.356.

Rekening-courantverhouding met het Rijk

Deze post betreft de aangehouden middelen op de rekening-courant relatie met het Rijk uit hoofde van het schatkistbankieren. Deze kunnen zonder beperking of boete worden omgezet in liquide middelen.

De rekening-courantverhouding per 31 december 2022 bedraagt € 7.949.818. Opgemerkt wordt dat de bankrekening van Prolander niet alleen voor bedrijf 1 gebruikt wordt, maar ook voor de bedrijven 2 en 3. Dit betekent dat deze hiermee samenhangende verplichting opgenomen onder de passiva ter hoogte van die middelen toebehoren aan bedrijf 2 en 3.

In onderstaande tabel is te zien wat de benutting van het drempelbedrag schatkistbankieren in 2022 is geweest.

Benutting drempelbedrag Schatkistbankieren	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
1. Op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehoud. midd.	-	-	-	-
2. Drempelbedrag Prolander	250.000	250.000	250.000	250.000
Ruimte onder het drempelbedrag (= 2 > 1)	250.000	250.000	250.000	250.000
Overschrijding van het drempelbedrag (= 1 > 2)	-	-	-	-

Overlopende activa

Overlopende activa zijn bijvoorbeeld facturen die in 2022 zijn betaald, maar eigenlijk betrekking hebben op een volgend boekjaar. Daarnaast kunnen overlopende activa ook betrekking hebben op opbrengsten uit eerdere jaren die op balansdatum nog niet zijn gefactureerd.

Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen

Deze post bestaat uit een opbrengst à € 95.195 die nog toebehoort aan eerdere boekjaren maar op balansdatum nog niet zijn gefactureerd. Dit heeft betrekking op subsidies (€ 18.978) die deels nog moeten worden afgerekend, en op nog in rekening te brengen omzet aan de provincie Drenthe (€ 76.217).

Daarnaast bestaat deze post uit in 2022 betaalde facturen ad. € 31.215 die betrekking hebben op 2023 en uit credit rente ad. € 28.917 betrekking hebbend op het vierde kwartaal 2022 en geboekt in 2023.

5.2.3. Vaste passiva

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit het saldo van de algemene reserve, de bestemmingreserve(s) en het gerealiseerde resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten.

Eigen vermogen	Boekwaarde 31-12-2021	Toevoeging	Onttrekking	Boekwaarde 31-12-2022
- Algemene reserve	415.036	-32.076	364.471	18.489
- Te bestemmen resultaat	-32.076	-159.436	-32.076	-159.436
Totaal eigen vermogen	382.960	-191.512	332.395	-140.947

Algemene reserve

De algemene reserve vormt de financiële weerstandscapaciteit voor het opvangen van financiële risico's en onvoorziene ontwikkelingen. In de gemeenschappelijke regeling is bepaald dat de algemene reserve (de weerstandscapaciteit) maximaal 10% van de jaaromzet mag bedragen. Als de algemene reserve boven deze maximale omvang komt, dient het meerdere te worden teruggestort aan de deelnemers. Voor het boekjaar 2022 bedraagt het gestelde maximum van de algemene reserve € 966.950³. De algemene reserve is ingesteld op 1 januari 2016 en kent geen einddatum.

In het boekjaar hebben vier onttrekkingen plaatsgevonden uit de algemene reserve.

- Bestuursbesluit 2021-2: In de bestuursvergadering van 31 maart 2021 is de (ontwerp)-programmabegroting 2022 vastgesteld. Hierin was een onttrekking uit de algemene reserve voorzien (€ 42.500) ter compensatie van het inkomensverlies doordat de deelnemersbijdragen 2022 eenmalig niet zijn geïndexeerd.
- Bestuursbesluit 2021-2: in de bestuursvergadering van 31 maart is met de vaststelling van de (ontwerp)-programmabegroting 2022 ter dekking van de eenmalige uitgaven in 2022 voor de projectmanager en digicoaches een onttrekking uit de algemene reserve voorzien. Om hier uitvoering aan te geven is een bedrag van € 70.371 onttrokken uit de algemene reserve, zijnde de gerealiseerde kosten.
- Bestuursbesluit 2022-4: in de bestuursvergadering van 14 november 2022 is ingestemd met het toekennen van middelen voor Ziektevervanging. Om hier uitvoering aan te geven is conform het bestuursbesluit een bedrag van € 251.600 onttrokken uit de algemene reserve.
- Bestuursbesluit nr. 2022-02 (-/- € 32.076): Onttrekking vanuit het te bestemmen rekeningresultaat 2021 ten laste van de algemene reserve (resultaatbestemming 2021).

Het gerealiseerde resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening
Het gerealiseerde resultaat over het boekjaar 2022 bedraagt -/- € 159.436. In hoofdstuk 4 is toegelicht hoe dit resultaat is ontstaan.

Overeenkomstig artikel 18 lid 5 van de Gemeenschappelijke Regeling Prolander stelt het bestuur een plan vast dat is gericht op het afbouwen of dekken van het nadelig exploitatiesaldo. Bij de opstelling van dat plan is ook het weerstandsvermogen van Prolander betrokken dat onvoldoende is om de risico's die worden gelopen af te dekken, zie ook paragraaf 2.1, Weerstandsvermogen en risicobeheersing. In totaal voorziet het plan in een extra storting in de Algemene Reserve van € 600.000. Daarmee verwachten we in 2023 een voldoende weerstandsvermogen te hebben, zie verder paragraaf 2.1.4..

³ 10% van het totaal aan begrote baten zoals vermeld in de begroting 2022 vóór wijziging (10% van € 9.699.500).

Voorzieningen

Wij hebben ultimo 2021 een voorziening gevormd voor het IKB-verlof. Deze voorziening is aangevuld met het saldo van de groei van dit verlofgoed in 2022 (per saldo € 27.000). Als gevolg van een uitspraak van de commissie BBV (d.d.21-12-2022) is ook gekeken naar de andere vormen van verlofsparen. De commissie BBV stelt dat een voorziening moet worden getroffen voor de soorten spaarverlof waarvan de saldi in de tijd niet van gelijke omvang zijn voor wat betreft de toevoegingen en de onttrekkingen. Naast het IKB verlof is dit het geval voor de spaarregeling compensatieverlof (€ 295.000) en voor het POB verlof (€ 39.000).

Voorzieningen	Boekwaarde 31-12-2021	Toevoeging	Onttrekking	Boekwaarde 31-12-2022
- Voorziening verlofsparen	241.000	430.000	69.000	602.000
Totaal voorzieningen	241.000	430.000	69.000	602.000

5.2.4. Vlottende passiva

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Overige schulden

De overige schulden bestaan uit de post crediteuren voor een bedrag van € 827.896, de rekeningcourantverhoudingen met de provincie Groningen (bedrijf 2) van € 2.006.404 en de rekeningcourantverhoudingen met de provincie Drenthe (bedrijf 3) van € 3.704.568.

Overlopende passiva

Overlopende passiva zijn baten die in 2022 als ontvangst zijn geboekt, maar die feitelijk tot 2023 of latere jaren behoren. Daarnaast bestaan overlopende passiva uit uitgaven die in 2022 als lasten zijn geboekt, maar die pas in 2023 of later daadwerkelijk tot een betaling zullen leiden.

Verplichtingen die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen

Het saldo van de verplichtingen die toebehoren tot boekjaar 2022 maar in het boekjaar 2023 tot betaling zullen leiden, bedraagt € 665.388. De verplichtingen zijn als volgt te specificeren:

- Nog af te dragen btw vierde kwartaal 2022: € 188.393
 - Nog af te dragen btw 2023, over vooruit gefactureerde deelnemersbijdragen 2023: € 331.821
 - Nog te betalen bedragen / facturen 2022: € 145.174
- € 665.388**

Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen

Betreft de vooruit ontvangen deelnemersbijdragen van Groningen à € 790.750 en Drenthe à € 1.747.375 voor het eerste kwartaal van 2023.

5.3. EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven van de overheid op transactiebasis in een bepaalde periode (boekjaar). Eenvoudig gezegd geeft het EMU-saldo aan of er in een

bepaald jaar meer geld is uitgegeven dan er in dat jaar is binnengekomen, of dat er netto geld is overgehouden. Het EMU-saldo is daarmee een indicatie voor de ontwikkeling van de liquiditeits- en financiële positie (eigen vermogen en schulden) van de organisatie.

Om de overheidsfinanciën in de Eurozone robuust te houden, zijn in Europees verband afspraken gemaakt over het toegestane maximale tekort van het EMU-saldo op nationaal niveau. Omdat het EMU-saldo van alle decentrale overheden onderdeel uitmaakt van het EMU-saldo op nationaal niveau is voor de decentrale overheden verplicht gesteld om het eigen EMU-saldo te vermelden in de begroting en jaarrekening.

Berekening EMU-saldo

Het EMU-saldo van Prolander komt op basis van de realisatie 2022 uit op - € 99.851. Dit betekent dat in EMU-termen de uitgaven € 99.851 euro hoger zijn dan de inkomsten. Hieronder volgt een overzicht van de berekening van het EMU saldo.

Berekening EMU-saldo (bedragen x €1.000)		Realisatie 2021	Begroting 2022	Realisatie 2022
Periode		T	T	T
A.	Exploitatiesaldo vóór mutatie reserves	-445	-165	-524
B.	Mutatie (im)materiële vaste activa	-41	-14	-23
C.	Mutatie voorzieningen	-	-	361
D.	Mutatie voorraden	-	-	-
E.	Boekwinst bij verkoop effecten en gerealiseerde boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	-	-	-
Berekend EMU-saldo (A-B+C-D-E)		-404	-151	-140

5.4. Niet in de balans opgenomen rechten/verplichtingen

Op grond van artikel 53 BBV dienen in de toelichting bij de balans de belangrijke financiële verplichtingen te worden opgenomen waaraan Prolander voor de komende jaren is gebonden. Hieronder zijn per overeenkomst de niet in de balans opgenomen rechten en/of verplichtingen per 31 december 2022 opgenomen. Hierbij is een ondergrens gehanteerd van € 10.000. Van garantstellingen is bij Prolander geen sprake.

Hitachi Capital Mobility - 2018 – 2023

Prolander beschikt over zes leaseauto's die worden gebruikt voor het maken van dienstreizen. De overeenkomst van de leasecontracten heeft een looptijd van 60 maanden (vijf jaar).

DVO 2020 – 2024

Prolander is van 1-3-2020 tot 31-12-2023 een Dienstverleningsovereenkomst aangegaan met de provincies Drenthe en Groningen. De overeenkomst houdt in het verlenen van diensten op het gebied van Facilitaire, ICT en Personele diensten en Arbo, Inkoop en aanbesteding, Juridische zaken en Functionaris Gegevensbescherming en KCC. Het contract kan stilzwijgend worden verlengd voor het jaar 2024.

Ernst & Young Accountants 2020 - 2024

Prolander heeft met Ernst & Young accountants een dienstverleningsovereenkomst voor het verrichten van accountantsdiensten. De overeenkomst loopt tot en met 31 mei 2024.

Applicatiebeheer EBS 2021 – 2023

Prolander heeft per 1 maart 2021 een nieuw 2-jarig contract afgesloten met Enshore voor het gebruik van de Oracle E-Business Suite (EBS) ter ondersteuning van een aantal bedrijfsprocessen waaronder het verwerken van inkoopfacturen, het registreren van gewerkte tijd en het financieel administreren van projecten. Naast het reguliere applicatiebeheer bestaat de verplichting uit het implementeren van verschillende functionaliteiten.

Verzuimweg 2021 - 2023

Prolander heeft met Verzuimweg B.V. een overeenkomst afgesloten voor de periode van 1-2-2020 tot 31-12-2022 voor Arbodiensten. De overeenkomst is verlengd met een jaar tot en met 31-12-2023.

Niet uit de balans blijvende verplichtingen	Totale omvang in € (afgerond)
- Hitachi Capital Mobility (2018 - 2023)	18.000
- DVO Drenthe en Groningen (2020 - 2024)	4.021.500
- Ernst & Young Accountants (2020 - 2024)	65.900
- Applicatiebeheer EBS 2021 – 2023	11.300
- Verzuimweg (2021 - 2023)	21.100
Totaal	4.137.800

Continuïteitsveronderstelling

Voor Prolander geldt dat sprake is van going concern en continuïteit. Prolander is in staat om de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen. Weliswaar is het weerstandsvermogen op de balansdatum onvoldoende. Echter, met een in 2023 uit te voeren herstelplan voorzien we dat dit weer voldoende zal zijn, zie verder paragraaf 2.1.4..

Ter verdere onderbouwing van de continuïteitsveronderstelling wordt opgemerkt dat sprake is van een vastgestelde begroting 2023 inclusief een meerjarenraming 2024-2026. De kaderbrief voor de begroting 2024 en de meerjarenraming 2025-2027 werd op 23 januari 2023 in het bestuur van Prolander besproken. Daarnaast is vanuit de provincie Drenthe sprake van een aantal omvangrijke meerjarige opdrachten, zoals de zogenaamde Versnellingsuren, en door Prolander uit te voeren projecten in het kader van het Programma Natuur en (in de nabije toekomst) het Nationaal Programma Landelijk Gebied.

Verder is de werkvoorraad ruim voldoende. De financiële middelen hiervoor zijn geborgd door de provincies Drenthe en Groningen. Prolander kent als uitvoeringsorganisatie geen einddatum. Na de positieve evaluatie van Prolander in 2022 heeft het bestuur opgemerkt dat gelet op de grote opgaven in het landelijk gebied Prolander bestaansrecht heeft, ook na 2027 (de formele einddatum voor het Nationaal Natuurnetwerk).

De impact van Covid-19 op de primaire processen van Prolander is relatief beperkt. Prolander volgt de richtlijnen van het RIVM en wil maximaal bijdragen aan de beperking van het verspreiden van het virus en tevens aan het waarborgen van de continuïteit van de uitvoering van het programma en de bedrijfsvoering. Dit is tot op heden goed mogelijk gebleken. Vanaf de start van de pandemie is massaal thuisgewerkt. De hiervoor noodzakelijke digitalisering is op orde. Een en ander heeft geresulteerd in het op orde zijn van bedrijfsvoering en de uitvoering van het programma.

Gelet op het bovenstaande is naar het oordeel van de directie sprake van continuïteit.

5.5. Aan natuurlijke en rechtspersonen verstrekte borgstellingen en garantstellingen

Er is geen sprake van aan natuurlijke en rechtspersonen verstrekte borgstellingen en garantstellingen.

6. Analyse begrotingsrechtmatigheid

Bij de rechtmatigheidscontrole vormt het begrotingscriterium een belangrijk toetsingscriterium. In de toelichting op het *Besluit accountantscontrole decentrale overheden* (bado) wordt de begrotingsrechtmatigheid omschreven als:

“Financiële beheershandelingen, die ten grondslag liggen aan de baten en lasten, alsmede de balansposten, dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en hiermee samenhangende programma’s (begrotingscriterium). In de begroting zijn de maxima voor de lasten vermeld die door het bestuur zijn vastgesteld. Dit houdt in dat de financiële beheershandelingen dienen te passen binnen de begroting, waarbij het juiste programma, de toereikendheid van het begrotingsbedrag, alsmede het begrotingsjaar van belang zijn.”

Begrotingsoverschrijdingen die niet bij het bestuur bekend zijn, worden als onrechtmatig beschouwd. Voor de beoordeling of er sprake is van een overschrijding van de begroting is gekeken naar de totaliteit van lasten vóór mutatie met de reserves. De begroting van Prolander wordt gezien als één programma.

Totale lasten in de begroting 2022 na wijziging:	€	15.000.300	
Totaal gerealiseerde lasten 2022:	€	13.298.245	-/-
Verschil (voordeel):	€	1.702.055	

Op basis van de gerealiseerde lasten ten opzichte van de begrote lasten kan worden vastgesteld dat er sprake is van een onderschrijding van de vastgestelde begroting. Dit betekent dat er in 2022 geen sprake is van een onrechtmatige begrotingsoverschrijding.

7. Wet normering topfunctionarissen

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is in 2013 in werking getreden. Het doel van de WNT is het tegengaan van bovenmatige beloningen en ontslagvergoedingen bij instellingen in de (semi) publieke sector. Op grond van de WNT worden de inkomens en ontslagvergoedingen van topfunctionarissen bij instellingen met een publieke taak genormeerd en openbaar gemaakt. Jaarlijks worden de bezoldigingsnormen aangepast bij ministeriële regeling (geïndexeerd). Het bezoldigingsmaximum in 2022 voor Prolander is € 216.000. Dit geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband.

Bezoldiging topfunctionarissen

1. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling.

Bedragen x € 1	E.M. van Everdingen
Funcctiegegevens	Directeur
Aanvang functievervulling in 2022	1-1-2022
Einde functievervulling in 2022	31-12-2022
Omvang dienstverband	1,0
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 129.530
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 22.124
Subtotaal	€ 151.654
Individueel WNT-maximum	€ 216.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-
Totale bezoldiging 2022	€ 151.654

Gegevens 2021	
Funcctiegegevens	Directeur
Aanvang functievervulling in 2021	1-1-2021
Einde functievervulling in 2021	31-12-2021
Omvang dienstverband	1,0
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€124.741
Beloningen betaalbaar op termijn	€21.509
Subtotaal	€146.249
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€209.000
Totale bezoldiging 2021	€146.249

2. Topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.800 of minder

Naam topfunctionaris	Functie
J.N. Kuipers	Voorzitter bestuur
I.J.J. Rijzebol	Lid bestuur
H. Staghouwer	Lid bestuur (tot 10-01-2022)
J. Hamster	Lid bestuur (vanaf 26-01-2022)
H. Jumelet	Lid bestuur

In 2022 heeft Prolander voldaan aan de bepalingen uit de WNT.

De binnen onze organisatie geïdentificeerde leidinggevende topfunctionarissen met een dienstbetrekking hebben geen dienstbetrekking bij andere WNT-plichtige instelling(en) als leidinggevende topfunctionaris (die zijn aangegaan vanaf 1 januari 2018).

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2022 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

8. Gebeurtenissen na balansdatum

In het tijdspad van opstellen en vaststellen van de rekening moeten gunstige en ongunstige gebeurtenissen, die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum, altijd in de jaarrekening worden verwerkt als deze onontbeerlijk zijn voor het inzicht van het bestuur bij de vaststelling van de jaarstukken. Het gaat dan om gebeurtenissen met materiële bedragen ten opzichte van het totaal van baten en/of lasten.

Na balansdatum hebben geen relevante gebeurtenissen plaatsgevonden.

9. Controleverklaring van de accountant

Bijlagen

Bijlage 1 – Wijzigingen op de begroting 2022

Gedurende het boekjaar is de begroting op enkele onderdelen gewijzigd. De wijzigingen zijn in onderstaand overzicht op het niveau van prestaties weergegeven.

Exploitantiebegroting 2022	Begr. 2022 v. wijziging	1e begr. wijz. 2022	2e begr. wijz. 2022	3e begr. wijz. 2022	4e begr. wijz. 2022	5e begr. wijz. 2022	6e begr. wijz. 2022	7e begr. wijz. 2022	Begr. 2022 n. wijziging
Personele kosten	7.762.500	3.349.700	-	174.300	263.400	479.400	251.600	154.300	12.435.200
Loonkosten	7.130.500	3.260.700	-	174.300	250.900	445.400	251.600	154.300	11.667.700
Aanvullende bedrijfsvoering	235.500	37.000	-	-	-	11.700	-	-	284.200
Overige bijkomende kosten	396.500	52.000	-	-	12.500	22.300	-	-	483.300
Materiele kosten	2.072.000	363.000	-	-	39.500	90.600	-	-	2.565.100
Huisvesting	662.000	142.500	-	-	4.500	34.500	-	-	843.500
Automatisering	939.000	114.000	-	-	17.100	32.000	-	-	1.102.100
Archiefkosten	20.000	-	-	-	-	-	-	-	20.000
Kapitaallasten investeringen	53.500	-	-	-	-	-	-	-	53.500
Externe deskundigen	272.500	94.000	-	-	10.000	21.900	-	-	398.400
Kantoorkosten	75.000	12.500	-	-	7.900	2.200	-	-	97.600
Onvoorzien	50.000	-	-	-	-	-	-	-	50.000
Totaal lasten	9.834.500	3.712.700	-	174.300	302.900	570.000	251.600	154.300	15.000.300
Ontvangsten	-9.669.500	-3.712.700	-	-174.300	-302.900	-570.000	-	-154.300	-14.583.700
Bijdrage Drenthe	-6.656.500	-	-	-	-	-	-	-	-6.656.500
Bijdrage Groningen	-3.013.000	-	-	-	-	-	-	-	-3.013.000
Aanvullende opdrachten	-	-3.712.700	-	-174.300	-302.900	-570.000	-	-154.300	-4.914.200
Overige incidentele baten	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal baten	-9.669.500	-3.712.700	-	-174.300	-302.900	-570.000	-	-154.300	-14.583.700
Saldo van baten en lasten	165.000	-	-	-	-	-	251.600	-	416.600
Mutatie in de reserves	-165.000	-	-	-	-	-	-251.600	-	-416.600
Totaal begrotingsresultaat	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Korte toelichting per mutatie

Eerste begrotingswijziging 2022:

De eerste begrotingswijziging betreft de extra inzet voor de provincie Drenthe van 13.700 versnellingsuren en 17.800 Programma Natuur. Hiervoor is in totaal € 3.712.700 beschikbaar gesteld.

Tweede begrotingswijziging 2022:

Het betreft hier de bestemming van het resultaat van het boekjaar 2021 en heeft geen effect op de stand van de begroting.

Derde begrotingswijziging 2022:

Met de provincie Groningen zijn in 2022 aanvullende opdrachten afgesloten, die nog niet waren verwerkt in de begroting. Het gaat onder andere om extra opdrachten in Groningen Oost, het Zuidelijk Westerkwartier en voor Vissen voor Verbinding. De extra loonkosten die hiermee zijn gemoeid voor het eerste halfjaar van 2022 bedragen € 174.300.

Vierde begrotingswijziging 2022:

De vierde begrotingswijziging betreft de verwerking van de door de provincie Groningen beschikbaar gestelde middelen 2022 voor de uitvoering van het programma Touekomst. Dit programma is gestart in 2022 en loopt door tot en met 2028. Voor 2022 is € 302.900 beschikbaar.

Vijfde begrotingswijziging 2022:

Vooruitlopend op de uitvoering van het Nationaal Programma Landelijk Gebied zijn er extra middelen toegekend door de provincie Drenthe. Als Prolander deze opgave gaat uitvoeren, is extra capaciteit nodig. Te denken valt aan functies als landschapsarchitect, ecoloog, hydroloog, GIS-medewerker, medewerkers grond, medewerkers gebiedsontwikkeling en ondersteunende functies. Voor 2022 was € 570.000 beschikbaar.

Zesde begrotingswijziging 2022:

Vanuit de algemene reserve zijn de extra kosten van €251.600 voor inhuur personeel, in verband met niet werk gerelateerde langdurige ziekte van enkele medewerkers, toegevoegd aan de begroting 2022. Deze ziektevervangings is noodzakelijk voor de voortgang van de afgesloten provinciale prestatieovereenkomsten.

Zevende begrotingswijziging 2022:

Zie toelichting bij de derde begrotingswijziging. Voor het tweede halfjaar 2022 bedragen de extra loonkosten die hiermee zijn gemoeid € 154.300.

Bijlage 2 – Gedetailleerd overzicht van de activa

Materiële vaste activa	Aanschafwaarde	Boekwaarde 31-12-2021	Investerings boekjaar	Afschrijvingen boekjaar	Boekwaarde 31-12-2022
Investerings met economisch nut					
Overige materiële vaste activa	280.982	149.570	38.038	60.736	126.872
- ICT-investering (2018)	68.936	17.234	-	17.234	-
- ICT-investering (2019)	51.201	25.600	-	12.800	12.800
- ICT-investering (2020)	64.282	48.212	-	16.070	32.141
- ICT-investering (2021)	58.525	58.525	-	14.631	43.894
- ICT-investering (2022)	38.038	-	38.038	-	38.038
Totaal vaste activa	280.982	149.570	38.038	60.736	126.872

Bijlage 3 – Gedetailleerd overzicht overhead

Overhead realisatie 2022	Aandeel overhead	Begr. 2022 v. wijz	Realisatie 2022
Prestatie	in %	Saldo	Saldo
Loonkosten	11,64%	830.345	1.212.353
Aanvullende bedrijfsvoering	100,00%	235.500	251.512
Overige bijkomende kosten	100,00%	396.500	409.583
Organisatieontwikkeling	100,00%	-	-
Totaal personele kosten		1.462.345	1.873.447
Huisvesting	100,00%	662.000	684.250
Automatisering	100,00%	939.000	1.138.220
Archiefkosten	100,00%	20.000	11.545
Kapitaallasten investeringen	11,64%	6.230	7.073
Externe deskundigen	11,64%	31.733	31.496
Kantoorkosten	100,00%	75.000	49.839
Onvoorzien	0,00%	-	-
Totaal materiële kosten		1.733.963	1.922.424
Totaal lasten		3.196.308	3.795.871

	Begr. 2022 v. wijz	Realisatie 2022
Totaal overhead	3.196.308	3.795.871
Totaal lasten	9.834.500	13.298.245
Percentage overhead	32,50%	28,54%

Bijlage 4 – Taakveldenoverzicht

Op grond van het BBV is bij de jaarstukken een totaaloverzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld opgenomen. Voor Prolander is als uitvoeringsorganisatie een beperkt aantal taakvelden van toepassing.

Overzicht taakvelden	Realisatie 2022		
	Lasten	Baten	Saldo
0.5 Overige baten en lasten	11.143	-	11.143
0.6 Overhead	3.795.871	-	3.795.871
0.8 Mutatie reserves	-	-364.471	-364.471
0.9 Resultaat	-159.436	-	-159.436
0. Algemene dekkingsmiddelen	3.647.578	-364.471	3.283.106
1.1 Provinciale Staten	46.291	-	46.291
1. Bestuur	46.291	-	46.291
5.1 Natuurontwikkeling	9.227.984	-12.480.903	-3.252.919
5.2 Beheer natuurgebieden	216.956	-293.435	-76.478
5. Natuur	9.444.940	-12.774.338	-3.329.397
Totaal taakvelden	13.138.809	-13.138.809	-

Bijlage 5 – Lijst met afkortingen

Afktorting	Volledige omschrijving afktorting
AO	Administratieve Organisatie
Arbo	Arbeidsomstandigheden
Bado	Besluit accountantscontrole decentrale overheden
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
Btw	Belasting toegevoegde waarde
DIV	Documentaire Informatie Voorziening
DVO	Dienstverleningsovereenkomst(en)
EBS	E-Business Suite
EZ	Economische Zaken
Fte	fulltime-equivalent
GIS	Geografisch informatiesysteem
GR	Gemeenschappelijke Regeling
Ha	Hectare
HRM	Human Resource Management
HR	Human Resource
ICT	Informatietechnologie
IKB	Individueel Keuze Budget
KCC	Klantcontactcentrum
MT	Management Team
NNN	Nationaal Natuurnetwerk
NPLG	Nationaal Programma Landelijk Gebied
P&C-cyclus	Planning- en controlcyclus
PAS	Programma Aanpak Stikstof
PIOFACH	Personeel, Informatievoorziening, Organisatie, Financiën, Automatisering/Administratie, Communicatie en Huisvesting
PMV	Provinciale Maandverantwoording
PPO	Provinciale Prestatieovereenkomst
PPOV	Provinciale Prestatieovereenkomst Verantwoording
VRIS	Vastgoed Registratie en Informatie Systeem
Wet fido	Wet financiering decentrale overheden
WNT	Wet normering topinkomens